Ўзбекистон — келажаги буюк давлат

Халқ сўзи

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг газетаси

28 ноябрь, сешанба, 1995 йил
Сотувда эркин нархда. № 230 (1232)

8 ДЕКАБРЬ — ЎЗБЕКИСТОН КОНСТИТУЦИЯСИ КУНИ

МУСТАҚИЛЛИГИМИЗ ТИМСОЛИ

Биз улуғ воқеа арафасида турибмиз. Яна бир неча кундан кейин серқуёш диёримизда мустақил Ўзбекистон Республикасининг биринчи Конституцияси қабул қилинган кун — 8 декабрь умумхалқ байрами сифатида кенг нишонланади.

Ўзбекистоннинг илк Конституцияси қабул қилиниши, шак-шубҳасиз унинг тарихида алоҳида ўрин тутади. Зеро, бу Конституция биз қураётган янги демократик жамият, халқимиз турмушининг, унинг ҳуқуқлари ва эркинликларининг ифодаси, миллий қадриятларимиз ва маданиятимиз қайта тикланишининг, инсоннинг маънавий-ахлоқий баркамоллигини таъминлашдек улуғ бир эзгу мақсаднинг ҳуқуқий кафолати бўлиб хизмат қилмоқда. Республикамиз меҳнат аҳли Президентимиз, ҳукуматимиз бошчилигида ўз тараққиёт йўлини аниқ белгилаб олиб, бош қомусимиз асосида тўғри йўлдан дадил бормоқда.

Ҳозир бутун мамлакатимизда Ўзбекистон Конституцияси қабул қилинган куннинг уч йиллиги байрамига қизғин тайёргарлик кўрилмоқда. Жойларда ушбу қутлуғ санага бағишланган илмий-назарий конференциялар, учрашувлар, давра суҳбатлари ўтказилаётир.

Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги давлат ва жамият қурилиши академиясида Консвтитуциянинг уч йиллигига бағишланиб «Ўзбекистон Республикаси Конституцияси — тинчлик, барқарорлик асоси» мавзуида илмий-назарий давра суҳбати бўлиб ўтди. Унда Ўзбекистон Олий Мажлиси депутатлари, ҳуқуқни муҳофаза қилиш идоралари, олий ўқув юртларининг раҳбарлари, ҳуқуқшунос олимлар, мутахассислар, мазкур академия тингловчилари қатнашди.

Давра суҳбатини Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат маслаҳатчиси, академия ректори, профессор А. Азизхўжаев кириш сўзи билан очди.

Анжуманда Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг аҳамияти, унинг хусусиятлари, Конституция — инсон ҳуқуқлари ҳимоячиси, Конституцияда давлат ҳокимияти масалалари муҳокама қилинди. Академиянинг кафедра мудири, юридик фанлари доктори О. Ҳусанов, юридик фанлари доктори Х. Одилқориев, Республика Олий Мажлиси Қонунчилик ва суд-ҳуқуқ масалалари қўмитасининг раиси Б. Эшонов, Ўзбекистон Республикаси Олий хўжалик суди раиси М. Абдусаломов, Олий суд раиси У. Мингбоев ва бошқалар Ўзбекистон Конституциясининг мамлакатимиз ижтимоий-сиёсий ҳаётидаги муҳим ўрни ҳақида гапирдилар. У жаҳон майдонида янги суверен Ўзбекистон давлати дунёга келганидан хабар бергани, бу Конституцияда давлатимиз мустақиллиги ғояси мужассам бўлиб, у Ўзбекистон давлати мустақиллигининг буюк тимсоли, халқимиз сиёсий донолиги ва тафаккури маҳсули эканини таъкидладилар.

Т. БОТИРБЕКОВ,
ЎзА мухбири.

БАЙРАМГА БАҒИШЛАБ

Термиз давлат университетида Ўзбекистон Олий таълим вазирлиги ва Мирзо Улуғбек номидаги истеъдодли ёшларни қўллаб-қувватлаш республика жамғармаси ташаббуси билан «Ватанни севмоқ — имондандир» мавзуида учрашув бўлди.

Мамлакатимиз Конституцияси қабул қилинган кун — қутлуғ байрамга бағишлаб ўтказилган ушбу тадбирда университет ректори профессор Назар Тўраев, Ўзбекистон халқ шоири А. Орипов, Мирзо Улуғбек номидаги истеъдодли ёшларни қўллаб-қувватлаш республика жамғармаси бош директори Исфандиёр Латипов ва бошқа сўзга чиққанлар она-Ватанга муҳаббатнинг истиқлол туйғуси билан уйғунлиги тўғрисида гапирдилар. Бундай учрашувларни бошқа вилоятларда ҳам ўтказиш мўлжалланмоқда.

ЮНЕСКО — ЎЗБЕКИСТОН: ҲАМКОРЛИК ЖАДАЛ РИВОЖЛАНМОҚДА

Шу йилнинг 25 октябридан 16 ноябригача Франция пойтахти Парижда БМТнинг таълим, фан ва маданият бўйича ташкилоти — ЮНЕСКО бош конференциясининг 28-сессияси бўлиб ўтди.

Бу сессиянинг ўзига хос жиҳати шундаки, у ЮНЕСКО низоми қабул қилинганининг 50 йиллиги тантаналарига тўғри келди. ЮНЕСКО тарихида илк бор сессияда Ўзбекистон Бош вазири ўринбосари, ЮНЕСКО ишлари бўйича миллий комиссия раиси С. Саидқосимов раҳбарлигидаги мамлакатимиз делегацияси иштирок этди. Сессия қатнашчилари Ўзбекистон Президенти Ислом Каримовнинг табригини ва ЮНЕСКО юбилейи билан боғлиқ махсус декларация мамлакатимиз раҳбари томонидан имзолангани ҳақидаги хабарни қизгин қарсаклар билан қаршиладилар.

Ўзбекистон БМТнинг 15 ихтисослашган ташкилотидан бири — ЮНЕСКОга 1993 йилнинг 29 октябрида аъзо бўлган эди. ЮНЕСКО 1946 йилнинг 20 ноябридан буён таълим, фан ва маданият соҳаларида халқларнинг ҳамкорлигини ривожлантириш йўли билан адолатни, қонунийликни, инсон ҳуқуқлари ва эркинликларни таъминлашга интилиб келади. Бу обрўли халқаро ташкилот ўзбек халқининг жаҳон маданияти хазинасига қўшган ҳиссасини инобатга олиб, Абу Райҳон Беруний, Ибн Сино каби буюк мутафаккир боболаримиз таваллудининг 1000 йиллигини, Ал-Хоразмийнинг 1200 йиллигини, Самарқанднинг 2500 йиллиги, Тошкент шаҳрининг 2000 йиллигини нишонлашга бош-қош бўлган. Бироқ, Ўзбекистон билан ЮНЕСКО ўртасидаги алоқалар мамлакатимиз истиқлолга эришгандан сўнг янги, юксак босқичга кўтарилди.

Буюк мунажжим ва давлат арбоби Муҳаммад Тарагай Улуғбекнинг 600 йиллик таваллуд санаси мамлакатимиздагина эмас, ЮНЕСКОнинг Париждаги қароргоҳида юксак даражада нишонлангани Ўзбекистон билан ушбу ташкилот ўртасидаги ҳамкорликнинг янги асосдаги ривожини бошлаб берди. ЮНЕСКО Бош директори Федерико Майор мамлакатимизга ташрифи чоғида Ўзбекистоннинг ташкилот доираси бошлаган фаолиятини, юртимизда миллий маданият, санъатни ривожлантириш борасида олиб борилаётган ишларни юқори баҳолади. Шу ўринда Ўзбекистон Республикаси билан ЮНЕСКО ўртасида имзоланган ўзаро ҳамкорлик ҳақидаги меморандум мамлакатимизнинг жаҳон ижтимоий сиёсати ривожланиш жараёнига фаол қўшилишига имкон яратганини таъкидлаш жоиз.

ЮНЕСКО Бош конференциясининг 28-сессиясида Ўзбекистон делегацияси бир қанча амалий таклифларни ўртага ташлади. Улар орасида буюк соҳибқирон Амир Темур таваллудининг 660 йиллигини ҳамда Бухоро ва Хива шаҳарларининг 2500 йиллигини ЮНЕСКО 1996—1997 йилларда ўтказадиган тадбирлар рўйхатига киритиш, бағрикенглик тамойиллари ҳақидаги ҳамда, келгуси авлод ҳуқуқлари ҳақидаги умумий баённомаларни қабул қилиш, Орол денгизи муаммосини ҳал этишда жаҳон ҳамжамияти илмий салоҳиятини жалб этиш каби таклифлар бор эди. Шуниси қувончлики, Ўзбекистон илгари сурган ташаббусларнинг қарийб барчаси бош конференция сессияси қатнашчилари томонидан қабул қилинди.

Келгуси авлод ҳуқуқлари ҳақидаги декларацияни тайёрлаш эса ЮНЕСКО ижроия кенгашига топширилди. Шу ўринда мамлакатимизда бу масалага катта эътибор берилаётганини таъкидлаш жоиз. Жумладан, Ўзбекистон Президенти ташаббуси билан ташкил этилган «Соғлом авлод учун» жамғармаси мамлакатимизнинг буюк келажагини яратадиган ёш авлодни тарбиялашда катта ишларни амалга оширмоқда.

ЮНЕСКО бош конференциясининг 28-сессияси ташкилотнинг ўрта муддатга белгиланган стратегиясини тасдиқлади. Унда 1996—2001 йилларда бир-бири билан узвий боғлиқ бўлган тинчлик йўлида тараққиёт ва тараққиёт йўлида тинчлик йўналишларида қилинадиган ишлар ўз аксини топган.

ЮНЕСКО тарихида илк бор Марказий Осиё мамлакатлари учун махсус дастур ҳам қабул қилинди. Бу дастур Марказий Осиё тараққиётини ўрганиш, тиклаш ва кенг тарғиб этишни кўзда тутади. Сессия бу ишни амалга оширишда асосий ўрин тутадиган Самарқанддаги Марказий Осиё тадқиқотлари халқаро институти учун зарур ускуналарни олиш мақсадида ЮНЕСКО ҳисобидан 17500 доллар ажратишга қарор қилди. Анжуман ўтаётган кунлари ушбу халқаро институт бош ассамблеясининг навбатдан ташқари сессияси бўлди. Унда институт илмий тадқиқотлари дастури тасдиқланди.

Маълумки, ҳар бир давлат ижтимоий соҳалар ривожи учун ўз бюджетининг 20 фоиздан кам бўлмаган миқдорини ажратиши ўзига хос мезонга айланган. Ўзбекистонда бу кўрсаткич 40 фоизни ташкил этаётгани мамлакатимизда ўтказилаётган ислоҳотларнинг марказида халқ турганини яққол намоён этади. Мамлакатимизда яшаётган миллатлар ўртасидаги тотувлик, юртимиздаги барқарорликни таъминлашда эришаётган ютуқларимиз ЮНЕСКО қабул қилган дастурларга ҳамоҳангдир. Ана шунинг учун бўлса керак Федерико Майор Ўзбекистон делегацияси билан учрашув чоғида юртбошимиз Ислом Каримов раҳбарлигида ЮНЕСКО ишлари бўйича миллий комиссиямиз амалга ошираётган ишларни юксак баҳолади.

— 1995 йилда Ўзбекистон ЮНЕСКО учун энг йирик кашфиёт бўлди, деди жумладан Федерико Майор сессия чоғида.

Сессияда Ўзбекистон ваколатлар бўйича комиссия ҳамда ЮНЕСКО қароргоҳи бўйича қўмита аъзоси қилиб сайланди. Бундан ташқари, мамлакатимиз Корея Республикаси, Малдив, Ҳиндистон, Тувалу, Австралия билан биргаликда 1996 йилда Малдивда ўтадиган минтақавий конференциянинг ташкилий қўмитаси аъзоси этиб тасдиқланди. Юқорида қайд этилган фактлар Ўзбекистон ушбу обрўли ташкилот ишида фаол иштирок эта бошлаганини ҳамда бу ташкилот аъзоларининг юксак ишончига сазовор бўлганини англатади.

— Биз ЮНЕСКОга фақат юбилей тантаналари ўтказадиган ва ёдгорликларни ҳимоя қиладиган ташкилот деб қарамаймиз, деган эди Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов. — Биз ЮНЕСКОни Ўзбекистоннинг маданий ва маънавий бойликларидан жаҳонни, ўз навбатида дунё маданияти билан халқимизни таништирадиган обрўли ташкилот деб биламиз». Дарҳақиқат, Ўзбекистон ЮНЕСКО билан ўзаро манфаатли амалий ҳамкорликни янада ривожлантириш тарафдоридир. Шу боис юртбошимиз жаноб Федорико Майорга Тошкентда ЮНЕСКО ваколатхонасини очиш мақсадга мувофиқ бўлишини таъкидлади. Айни пайтда ана шу ваколатхонани очишга тайёргарлик бормоқда. Яна бир янгилик: шу кунларда мамлакатимизда Парижда бобокалонимиз Амир Темур таваллудининг 660 йиллик юбилейи тантаналари ўтадиган кунлари ташкил этиладиган Ўзбекистон маданияти ҳафталигига қизғин тайёргарлик ишлари ҳам бошлаб юборилди. Умид қиламизки, белгиланган режаларни ҳаётга татбиқ этиш Ўзбекистон билан ЮНЕСКО ўртасидаги алоқаларнинг янада тараққий этишига хизмат қилади.

Амирқул КАРИМ
(ЎзА).

* ЯНГИЛИКЛАР * ФАКТЛАР * ВОҚЕАЛАР *

ЎЗБЕКИСТОН: ИСТИҚЛОЛ ОДИМЛАРИ

"Халқ сўзи" ва ЎзА мухбирлари хабар қиладилар

МАҲАЛЛИЙ ХОМ АШЁДАН

«Қуёш физикаси» илмий ишлаб чиқариш бирлашмасининг «Қуёш-кулолчилик» кичик корхонасида маҳаллий хом ашёдан кулолчилик буюмлари ишлаб чиқара бошланди.

Улар иссиқликка, электр токига ва кимёвий таъсирларга бардошли бўлиб, бошқа истеъмол хусусиятлари ҳам кам эмас. Бундан ташқари корхонада электротехника, энергкетика, тиббиёт ва кимё тармоқларида, шунингдек енгил ва озиқ-овқат саноатида қўлланиладиган турлича катталикдаги ва узунликдаги электр изоляция сопол қувурлари, ҳам ишлаб чиқарилмоқда.

БУ ЕРДА КЕЛАЖАК АВЛОД КАМОЛ ТОПАДИ

Қўнғирот туманидаги «Хоразм» жамоа хўжалигида 844 ўринли муҳташам мактаб фойдаланишга топширилди.

Унда ўғил-қизларнинг билим олиши учун қулайликлар яратилган. Бу замонавий илм масканида ошхона, спорт зали ўқувчиларга хизмат кўрсата бошлади.

БАХШИЛАР ЙИҒИНИ

Хива туманидаги Саёт қишлоғида халқ бахшиларининг республика семинар-кенгаши бўлди.

«Замон ва бахшичилик» мавзуидаги анжуманда мамлакатимизнинг таниқли бахшилари қатнашди.

ҲОЖАТБАРОР КОРХОНА

Фарғона шаҳридаги «Яхши ният» кичик корхонаси хазон ва шох-шаббадан зарур қурилиш материаллари тайёрлашни йўлга қўйди.

Бу ерда пресслаш мослама ва ускуналари ўрнатилди. Энди атроф аҳолиси кераксиз шох-шаббалардан осонгина халос бўлади.

ЗАРАРКУНАНДАЛАР КУШАНДАСИ

Қишлоқ хўжалик ФАнинг Ўсимликларни ҳимоя қилиш илмий тадқиқот институтида ғўза, маккажўхори, беда, каноп, сабзавот ва полиз экинлари зараркунандаларига қарши курашнинг биологик усулидан фойдаланиш мақсадида бракон деган ҳашоратни саноат йўли билан кўпайтириш учун ускуналар комплекти ишлаб чиқилди.

Зараркунандалар кушандаси шу вақтга қадар қўл кучи билан кўпайтирилар эди. Янги комплект ёрдамида асосий технология жараёнлари механизациялаштирилди, ишлаб чиқариш зонасидаги тозалик ва гигиена шароитлари яхшиланди. Шу билан бир вақтда олинадиган биоматериал таннархи бир неча баравар арзонлашди, бошқа харажатлар ҳам камайди. Институт қошидаги «Биометод» кооперативида комплектларни тайёрлаш йўлга қўйилди.

УЙЛАРИДА ИШЛАШАДИ

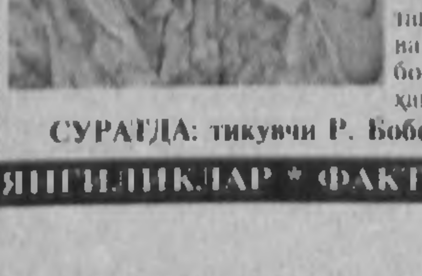

Косонсой шаҳар уй-меҳнат ҳиссадорлик жамиятида 458 нафардан зиёд хотин-қизлар меҳнат қилишаяпти. Улардан 30 фоизи ўз уйларида ишлаб аҳоли учун зарур бўлган тўн, кўрпача, кўрпа кабиларни тикишса, қолганлар жамият фабрикасида ишлашади. Бундан ташқари корхонада болалар ва аёллар кўйлаклари ва бошқа турли хил буюмлар ҳам тайёрланаяпти.

СУРАТДА: тикувчи Р. Бобожонова.

* ЯНГИЛИКЛАР * ФАКТЛАР * ВОҚЕАЛАР *

Избоскан туманидаги Пишонбой Жўраев номли жамоа хўжалиги миришкорлари бу йил 315 гектар экин майдонининг ҳар гектаридан 40 центнердан ҳосил йиғиб олишди. Айни кунларда деҳқонлар кузги-қишги тадбирларни бажаришаяпти. Далага маҳаллий ўғит чиқариш, шудгорлаш, сув шаҳобчаларини тозалаш қизғин.

Хўжалик механизатори Адҳамжон Жабборов ҳам бу юмушларда фаол қатнашаяпти.

СУРАТДА: механизатор А. Жабборов.

Тоҳиржон ҲАМРОҚУЛ олган сурат.

«Халқ сўзи» минбари

ҲАММАМИЗГА САБОҚ БЎЛИШИ КЕРАК

Маълумки, шу йилнинг 21 ноябрь куни Президентимиз Ислом Каримов халқ депутатлари Самарқанд вилоят Кенгаши сессиясида иштирок этиб, катта нутқ сўзлади. Ана шундан буён таҳририятимизга Республика аҳолиси, меҳнаткашларидан кўплаб мактублар келмоқда. Биз бугун уларнинг айримларини муштарийлар ҳукмига ҳавола этишни лозим топдик.

ТЎҒРИ ХУЛОСА ЧИҚАРИШИМИЗ ЛОЗИМ

Юртбошимиз Ислом Каримовнинг халқ депутатлари Самарқанд вилоят Кенгаши сессиясидаги нутқидан «Ойнаи жаҳон», радио ҳамда газеталар орқали батафсил хабардор бўлдик. Бизга, айниқса, ундаги ошкоралик, очиқ-ойдинлик жуда ҳам маъқул бўлди. Президент ўз нутқида вилоят ижтимоий-иқтисодий ҳаётига дахлдор бўлган барча масалалар юзасидан фикр-мулоҳаза юритиб, холис баҳо берди.

Мамлакатимиз, айни пайтда, мураккаб ҳамда қийин бўлган ўтиш даврини бошидан кечирмоқда. Бу эса оддий фуқаро ишчи-хизматчидан тортиб, катта раҳбаргача фидойилик, эгаллаб турган ўрни ёки вазифасини сидқидилдан адо этиш, ташаббус ҳамда ҳалолликни талаб қилади. Бундай камчилик ва нуқсонлар, табиийки, биргина Самарқанд вилоятига тегишли эмас. Халқимизда «Қизим сенга айтаман, келиним сен эшит», деган нақл бор. Модомики, шундай экан бундан мамлакатимиздаги барча вилоят, туман ва шаҳар раҳбарлари тўғри хулоса чиқариб, ўз хизмат ва иш жойларида кескин бурилиш ясамоқлари лозим. Акс ҳолда бошланган катта ишлар сустлашиши, таъмагирлик, бюрократия каби иллатлар хайрли ишларимизга тўғаноқ бўлиши мумкин.

Мамлакатимиз юртбошимиз таъкидлаганларидек: «Тарихан қисқа муддатда катта ютуқларни қўлга киритдик. Биз мустақилликнинг ўтган йиллари мобайнида сиёсий, ҳуқуқий, иқтисодий, маънавий жиҳатдан буюк мамлакатнинг пойдеворини қўйдик. Бутунлай янги тарихий шароитларда миллий давлатчилигимизнинг асосини яратдик. Мамлакатимизда ҳуқуқий демократик жамиятни шакллантириш жараёни тобора чуқурлашмоқда».

Ана шундай улкан ишларни ривожлантириш ҳамда янада мустаҳкамлашга агар кимда ким тўла хайрихоҳ бўлса, яшаб турган ери, мамлакатининг келажагини буюк ва порлоқ бўлишини истаса, Президентнинг ушбу маърузасидан, албатта, тўғри хулоса чиқариб олади, деган умиддамиз.

Мукаррам АСЛОНОВ,
Касби тумани марказий шифохонасининг поликлиника бўлим мудири.

ТАРИХ БИЗНИ КЕЧИРМАЙДИ

Менга бир педагог сифатида юртбошимизнинг айниқса: «Ахир, ўйлаб кўрайлик, биродарлар, биз бугун не-не машаққатлар билан қураётган давлатимиз, мустақил ва ҳар жиҳатдан мустаҳкам мамлакатимиз эртага кимнинг қўлида қолади?

Бугунги катта ислоҳотлар эвазига қўлга киритаётган ютуқларимизни эртага фарзандларимиз давом эттиришга қодир бўладими-йўқми?» деб айтган гаплари жуда қаттиқ таъсир қилди. Юртбошимиз таъкидлаганларидек, дарҳақиқат, болалар ва ёш кадрлар мамлакатимиз келажаги ҳамда унинг буюклигини таъминловчи асосий воситадир.

Биз агар ривожланган мамлакатлар босиб ўтган йўлга назар ташлагудек бўлсак, улар эришган тараққиётнинг асосий гарови — болалар таълими ва тарбиясига катта эътибор берилганлигида эканлигини англаб олиш қийин эмас. Шу боис қанчалик қийин ва мураккаб бўлмасин бизнинг мамлакатимизда ҳам бу соҳага катта эътибор берилмоқда. Маорифни такомиллаштириш, билимли ва ҳар томонлама баркамол авлодни вояга етказиш учун давлат биздан ҳеч нарсани аямаяпти. Дарвоқе, мен раҳбарлик қилаётган Сирдарё туманидаги 317-ўрта мактаб ҳам шу йил иш бошлади. Бундай катта ва замонавий мактабни қуриш ва жиҳозлашнинг ўзи бўлмайди. Модомики, давлат маорифни ривожлантиришга шундай катта эътибор бераётган экан, биз педагогларнинг арзимас нарсаларни баҳона қилиб, ўз ишимизга совуққонлик билан қарашга, ёш авлод тарбиясини иккинчи даражали нарса билиб, эътиборсиз бўлишга ҳаққимиз йўқ. Зеро, бизни тарих икки дунёда ҳам кечирмайди. Буни, айниқса жамиятнинг илғор ҳамда асосий қисмларидан бири бўлган — педагогларнинг ҳис қилмасликлари асло мумкин эмас.

Мен юртбошимизнинг халқ депутатлари Самарқанд вилоят Кенгаши сессиясидаги нутқлари мамлакатимиздаги барча катта-кичик педагог-ўқитувчилар учун сабоқ ҳамда дастур бўлади, деган умиддаман.

Мавжуда ШЕРАЛИЕВА,
Сирғали туманидаги 317-ўрта мактаб директори.

ИЗЛАГАН ИМКОН ТОПАДИ

Маълумки, бозор иқтисодиётига ўтиш жараёни у шахсий корхонами, давлат корхонасими — қатъий назар бир хил «юк» ва масъулият юклайди. Агар ўйлаб, ҳисоб-китоб билан иш қилмасанг, «синиб», бор-будингдан айрилиб қолишинг ҳеч гап эмас. Бу, айниқса, корхона раҳбари зиммасига катта масъулият юклайди. Раҳбар қўл остидаги ишчи-хизматчиларга ўз вақтида маош бериш, моддий ва маънавий манфаатдорлигини қондириш учун ташаббус кўрсатиш, корхона даромадини ошириш устида тинимсиз бош қотириши, янги йўл-йўриқ ва имкониятлар топиши лозим.

Президент Ислом Каримов Халқ депутатлари Самарқанд вилоят Кенгаши сессиясида бир ҳақ гапни айтди: «Халқимиз меҳнаткаш, меҳнатга ижодий ёндошадиган, тадбиркор ва бунёдкор халқ. Унга имконият керак холос.

Бу — масаланинг биринчи томони. Иккинчи томони — ҳуқуқий кафолат. Айни пайтда мамлакатимизда ана шу иккинчи жиҳатнинг асоси яратилган. Меҳнат қиламан, ишлайман, бунёд этаман, деган кишига ҳар томонлама ҳуқуқий кафолат берилган».

Чинданам шундай. Буни ишлаб чиқариш билан шуғулланадиган кишилар янада теранроқ, чуқурроқ тушуналилар ва ҳис қиладилар.

Менимча корхонада нафақат раҳбар, балки ҳар бир жамоа аъзоси фаолиятида ташаббускорлик руҳи устивор бўлиши керак. Жамоа — катта бир оиладай гап. Ҳамма бир бўлиб, бир ёқадан бош чиқариб, «юк»ни бир томонга тортса, ўсиш, ўзгариш бўлади.

Масалан, камина раҳбарлик қилаётган оддий корхонада юзга яқин киши фаолият кўрсатади. Биз агар фақат олдиндан белгиланган ишни ўзинигина бажариш билан кифояланиб қолсак, эртага қийналишимиз, ҳатто жамоани ҳам боқишга кучимиз етмай қолиши мумкин. Унда нима қилиш керак? Ишлаш керак, ишлаганда ҳам енг шимариб, чарчаш нима билмаслик керак. Юртбошимиз, таъкидлаганидек, ишлаш учун эса бизда барча ҳуқуқий кафолат яратиб қўйилган. Республика, вилоят миқёсидаги раҳбарлар ҳам агар сидқидилдан ишлаймиз, десак ҳеч қачон қашшоқлик кўрсатишмайди. Биз нима қилдик? Юқори ташкилотларнинг кўмаги ва хайрихоҳлиги билан асосий фаолиятимиз билан бевосита боғлиқ бўлган қўшимча иш ўринлари ва имкониятларини яратишга киришдик. Корхонамиз қошида, айни пайтда, кўплаб нон ва ун маҳсулотлари тайёрлайдиган цехлар фаолият кўрсатаяпти. Ун қиладиган мини-завод барпо қилаяпмиз. 50 грамм хамиртуруш (дрожжа) Денов бозорида 15-20 сўм туради. Ундан ташқари арпадан технология ёрдамида перловка тайёрлаш мумкин. Буғдойдан эса спирт олинади. Қаранг, бир кичкина тармоқда қанча имконият мавжуд. Биз агар ана шу маҳсулотларни тайёрлашни йўлга қўйсак, бугуннинг ибораси билан айтганда энг бадавлат корхонага айланишимиз ҳеч гап эмас. Хом ашё эса корхонамизда истаганча топилади.

Халқимизда излаган имкон топар, деган нақл бор. Президентимизнинг ушбу маърузаси мамлакатимиздаги барча соҳа мутахассислари, раҳбар, ишбилармон, тадбиркорлар учун имконият калити сифатида хизмат қилиши шак-шубҳасиз.

Абдусалом ЭШМАТОВ,
Денов дон маҳсулотлари тайёрлаш корхонаси раҳбари.

ИШЛАРИМИЗ БОЗОР ТАЛАБЛАРИГА ЖАВОБ БЕРСИН

Мамлакатимизда ўтказилаётган иқтисодий ислоҳотларнинг иккинчи — ҳал қилувчи босқичида молиявий барқарорликка эришиш муҳим аҳамият касб этади. Бунинг зарур шартларидан бири — корхона ва ташкилотлар ўртасидаги ўзаро ҳисоб-китобларни бир меъёрга солишдир. Шу мақсадда республика Президенти жорий йилнинг 12 майида «Халқ хўжалигида ҳисоб-китоблар ўз вақтида ўтказилиши учун корхона ва ташкилотлар раҳбарларининг масъулиятини ошириш борасидаги чора-тадбирлар тўғрисида» фармон қабул қилган эди. Ушбу муҳим ҳужжат ва унинг ижросини таъминлаш учун Вазирлар Маҳкамаси қабул қилган қатор қарорларни бажариш борасида бир қанча тадбирлар амалга оширилмоқда.

Молия вазирлиги, Марказий банк, Давлат солиқ қўмитаси ва тижорат банклари бир неча марта вазирликлар ва уюшмалар иштирокида мақсадли тўловларни амалга ошириш ва ўзаро қарз суришиш тадбирларини, ягона молия ҳисоб-китоби кунларини ўтказди. Энг муҳими, векселлар муомаласи йўлга қўйилди.

Вексель муомаласи корхона ва ташкилотлар ўртасидаги ҳисоб-китоблар тобора кенгроқ қўлланилмоқда. Тижорат банклари ва хўжалик юритувчи субъектлар 14,9 миллиард сўм миқдоридаги векселларни муомалага чиқарди. Банк векселлари айланишининг ўзи қарийб 16-18 миллиард сўм миқдоридаги дебиторлик-кредиторлик қарзларини узиш имконини берди. Шу боис, ҳозирги пайтда республикамизда фаолият кўрсатаётган кўпгина хўжалик юритувчи субъектларнинг тўловларни амалга оширишнинг бундай турига қизиқиши ортиб бораётир.

Ҳозир «Ўзпахтасаноатсотиш» уюшмаси хўжалик векселини чиқараётган энг йирик ташкилотдир. Мазкур уюшма муомалага чиқарган векселлар 9,2 миллиард сўмни ташкил этади. Ушбу қимматбаҳо қоғозларнинг айланиши натижасида ҳозирги кунгача 34 миллиард сўмга яқин дебиторлик-кредиторлик қарзлари узилди. Векселлардан бундан буён ҳам самарали фойдаланиш учун уларнинг қиймати ўз вақтида тўланишини таъминлаш ва уларга нисбатан эътироз туғилишига йўл қўймаслик лозим.

Акс ҳолда вексельнинг обрўси тушиб кетиши, унга ишонч йўқолиши мумкин. Бу эса тузалмас хато бўлади. Шунинг учун ҳам республика пул-кредит сиёсати комиссияси ҳайъатининг 14 ноябрда вазирликлар, уюшмалар, корпорация ва идоралар раҳбарлари иштирокида ўтказган йиғилишида ушбу долзарб масала атрофлича муҳокама қилинди ва векселлар айланишини янада жадаллаштириш тадбирлари белгиланди.

Бироқ, жойларда ўтказилган текширувлар бу борада амалга оширилаётган ишлар етарли эмаслигини, мазкур масалада ҳанузгача жиддий муаммолар мавжудлигини кўрсатмоқда.

Республика Президентининг 12 майда чиқарган фармонини бажариш борасида республика ҳукумати Марказий банк, Давлат солиқ қўмитаси ва тижорат банклари билан ҳамкорликда бир неча бор ялпи текширишларни амалга оширди. Текширув натижалари Вазирлар Маҳкамаси ҳамда Республика пул-кредит сиёсати комиссияси ҳайъати мажлисларида муҳокама қилинди. Вазирлик, уюшма, концерн ва корпорациялар мутасаддиларининг мазкур фармонни бажариш борасидаги масъулиятини ошириш, уларга қарашли корхона ҳамда ташкилотлар раҳбарларига нисбатан улар айбдор деб топилган ҳолларда, маъмурий ва интизомий жазо чораларини кучайтириш зарурлиги алоҳида уқтириб ўтилди.

Республика прокуратураси идораларининг хўжаликлар ўртасидаги ҳисоб-китоблар аҳволини ўрганиш бўйича ўтказган текширишларида фармон талаблари бажарилмаган 246 ҳолат аниқланди. Шундан 20 таси юзасидан тақдимнома киритилиб, 34 раҳбар ёзма равишда огоҳлантирилди, 38 нафари маъмурий, 17 нафари интизомий жавобгарликка тортилиб, 16 ҳолат бўйича жиноий иш қўзғатилди.

Тошкент шаҳридаги «Компон» фирмасининг раҳбарлари Д. Маҳмуджонова, А. Азиретқулов «Тошшаҳаршартномасавдо» идораси билан маҳсулот етказиб бериш юзасидан 600 миллион сўмга шартнома тузиб, ушбу маблағни ўз эҳтиёжларига сарфлаб юборган. «Шерик» фирмаси раҳбарлари К. Тойметов, Д. Умарова ва Б. Мўминова ҳам «Ўзшартномасавдо» фирмаси билан шартнома тузиб, 187 миллион рубль миқдоридаги маблағни олиб ўз эҳтиёжлари учун ишлатган.

«Турон-5» фирмаси директори К. Абдунабиев шартнома асосида Украинанинг Одесса шаҳрига 3000 дона қоракўл териси жўнатган. Ушбу маҳсулот учун ҳанузгача ҳақ тўланмаган. Уни ундириш борасида ҳеч қандай чора кўрилмаган. «Ёрқин нур» акционерлик жамияти масъул ходимлари Б. Тўлаганов, А. Юсупхўжаев ва О. Маҳкамбоев Россия Федерациясининг Братск шаҳрига 48 миллион рубль миқдорида маҳсулот жўнатиб, дебиторлик қарзларини ундириб олиш чораларини кўрмаган. «Цемтеплострой» қурилиш бошқармаси директори З. Лесина ҳужжатларни қалбакилаштириш йўли билан 25 минг сўмлик маҳсулотни талон-торож қилган. «Тошвилоятжамоахўжаликқурилиш» ташкилотига қарашли Хўжаликлараро ишлаб чиқариш-техник бутлаш идораси бош бухгалтери И. Бельчикова Россиядан келтирилган ёғоч материалларини кирим қилмай, бир миллион рублликдан зиёд маблағни талон-торож бўлишига йўл қўйган. Сурхондарё вилоятидаги тайёрлов идораси директори Ч. Сафарқулов Москва шаҳридаги «БМП» фирмаси билан 66 минг сўмлик 22 тонна пиёз жўнатиш тўғрисида шартнома тузган. Маблағларни эса ўз эҳтиёжи учун сарфлаган.

Республикамизда тадбиркорлик фаолияти учун яратилган қулайликлардан ўзича фойдаланаётган баъзи «ишнинг кўзини биладиган» юртдошларимиз эса мамлакат иқтисодий манфаатларига зарар етказмоқда. Хусусан, Сурхондарё вилоятидаги консерва заводи директори С. Бобомуродов ўз хизмат вазифасини суиистеъмол қилиб, 1993-1994 йиллар мобайнида қалбаки ҳужжатлар асосида 152 миллион рубль миқдоридаги маҳсулотни Россияга жўнатган ва бунинг натижасида юзага келган дебиторлик қарзларини ундириш учун ҳеч қандай чора кўрмаган. Қумқўрғон таъмирлаш-машина техника идораси директори Л. Халилова Орлов шаҳридаги Пўлат прокати заводи билан шартнома тузиб, 47 тоннадан зиёд пиёз ва салкам 1,4 тонна саримсоқ пиёзни жўнатиб юборган. Дебиторлик қарзларини узиш учун эса ҳеч қандай чора кўрмаган. Узун туманидан Ғ. Тожибоев 1994 йилда Омск шаҳрига салкам 269 минг сўмлик 76 тонна пиёз жўнатган. У ҳам дебиторлик қарзи тўланишини ҳал этмаган.

Юқорида тилга олинган фармонда, мулкчилик шаклидан қатъи назар, хўжалик ва ташкилотларга, агар улар етказиб берадиган маҳсулот, бажариладиган иш ва хизматлар қийматининг камида 15 фоизи олдиндан тўланмаса, маҳсулот жўнатиш ва хизмат кўрсатиш тақиқланган. Бироқ, раҳбарларнинг ушбу талабни бажармаётгани натижасида корхона ва ташкилотлар оғир иқтисодий аҳволга тушиб қолмоқда. Дебиторлик қарзлари юзага келмоқда. Жумладан, «Жавоҳир-нур» тижорат корхонаси директори Т. Зайнутдинов олдиндан 15 фоизлик ҳақи тўланмаса-да, 2,9 миллион сўмликдан зиёд маҳсулотни бериб юборган. Сариосиё тумани тайёрлов идораси директори А. Эргашев ҳам Москва шаҳридаги «Бампрус» фирмаси билан шартнома тузиб, 144 тоннадан зиёд пиёзни жўнатиб юборган. Олтинсой туманидаги мева-сабзавот комбинати бош муҳандиси М. Ражабов 1994 йилда Россия Федерациясининг Улан-Уде шаҳридаги корхона билан шартнома тузиб, 20 тонна пиёз ва 9,8 тонна сабзи маҳсулотини ҳеч қандай ҳақ тўланмаса-да, бериб юборган ва дебиторлик қарзининг кўпайишига «ҳисса» қўшган.

Тошкент вилоятидаги Ғазалкент вино комбинати директори Т. Юсупов олдиндан ҳақ тўланмай туриб, 4,5 миллион сўмликдан зиёд маҳсулотни жўнатишга рухсат берган. Чирчиқ шаҳридаги «Контакт-сервис» фирмаси директори А. Скрипин ҳамда «Электрокимёсаноат» ишлаб чиқариш бирлашмаси бош директори Ф. Эшонов мазкур бирлашмага қарашли 556 минг сўмдан зиёд миқдордаги карбамидни «Ўзулгуржибиржасавдо» уюшмасининг Москва шаҳридаги ваколатхонасига бериб юборган. Янгийўл шаҳридаги «Нормал» заводи директори С. Ушуровнинг хизмат вазифасини суиистеъмол қилиши оқибатида 131 минг сўм миқдоридаги дебиторлик қарзи юзага келган.

Республика солиқ идоралари фармоннинг 4-бандига мувофиқ дебиторлик қарзининг муддати ўтиб кетишига йўл қўйган ҳамда олдиндан 15 фоиз ҳақ олмасдан туриб маҳсулот жўнатган айбдор корхона раҳбарлари ҳамда бош бухгалтерларига нисбатан тегишли маъмурий ва жарима солиш чораларини қўллади. Фарғона вилоятида ўтказилган текширишлар натижаси бўйича етти нафар масъул ходимнинг ҳар биридан 750 сўмдан, жами 5,2 минг сўм жарима ундирилди. Шунингдек, айбдор масъул шахслардан — Қорақалпоғистон Республикаси бўйича 52 нафарига — 39,9 минг сўм, Андижон вилояти бўйича 39 нафарига — 30 минг сўм, Хоразм вилояти бўйича 13 нафарига — 10 минг сўм ва Тошкент шаҳри бўйича 171 нафарига — 136 минг сўм жарима солинди.

Фармон қабул қилинганидан кейин Марказий банк ва унинг жойлардаги бошқармалари республика Президенти девони ҳузуридаги назорат инспекцияси, Молия вазирлиги, Давлат солиқ қўмитаси, Адлия вазирлиги, «Ўздавистиқболстат» қўмитаси билан ҳамкорликда барча вилоятларда бир неча бор ялпи текширувлар ўтказди. Тўловларнинг асоссиз кечикишига йўл қўйган 11 та тижорат банки филиаллари раҳбарларининг жавобгарлиги кўриб чиқилиб, уларга нисбатан эгаллаб турган лавозимидан бўшатишгача бўлган қатъий жазо чоралари қўлланди.

Кўрилаётган чора тадбирларга қарамай, республикада хўжаликларнинг тўлов интизоми ҳамон ўзгармай қолмоқда. Бундай салбий ҳолат вужудга келишининг асосий сабабларидан бири ҳанузгача айрим корхона ва ташкилотлар раҳбарларининг бозор шароитида ишлаш тартибларини тўла англаб етмагани, корхона маблағларига нисбатан ўта масъулиятсиз муносабатда бўлаётгани, уларни беҳуда совуриши, ойлаб, йиллаб ишлаб чиқарган маҳсулотлари ҳақини ундириб олмасликларидадир. Бу эса ўз навбатида катта миқдордаги дебиторлик қарзларининг вужудга келишига сабаб бўлаётир.

Ўтган давр мобайнида «Ўзбекнефтгаз» корпорацияси, Энергетика вазирлиги, «Ўзбекистон темир йўллари» акционерлик компанияси, Қишлоқ хўжалиги вазирлиги, «Ўзпахтасаноатсотиш» уюшмаси, Коммунал хўжалиги вазирлиги, «Ўзкимёсаноат», «Ўзмевасабзавотсаноатсотиш» уюшмалари ва «Ўзсувқурилиш» концернида энг кўп дебиторлик қарзлари мавжудлиги кузатилди.

Масалан, «Ўзозиқовқатсаноат» уюшмаси таркибидаги «Роҳат» акциядорлик жамиятининг дебиторлик қарзи асосан тўловга қобилиятсиз турли савдо ташкилотлари ва фирмаларга олдиндан ҳақ тўланмаса-да, маҳсулот жўнатилавергани туфайли юзага келган. Жумладан, Тошкентдаги «Бобур» фирмасига жорий йилнинг май ойидан сентябригача 162 минг сўмлик, «Ҳамза» акционерлик жамиятига 1,8 миллион сўмлик маҳсулот бериб юборилган.

«Ўзгўштсутсаноат» уюшмасига қарашли «Чирчиқсут» акциядорлик жамияти бўйича дебиторлик қарзи жорий йилнинг сентябрига келиб 22,3 миллион сўмни ташкил этди, шундан муддати ўтган дебиторлик қарзлари салкам 8 миллион сўмдан иборатдир. Мазкур корхона истеъмолчиларга маҳсулотларнинг 15 фоиз миқдоридаги ҳақини олмасдан жўнатгани туфайли шунча катта дебиторлик қарзи юзага келган. Шу акционерлик жамияти «Ҳумо» масъулияти чекланган жамиятга 618 минг сўмлик, «Чилонзор» акциядорлик жамиятига 835 минг сўмлик, «Дархон» акциядорлик жамиятига 506 минг сўмлик, Паркент тумани матлубот жамиятига 619,5 минг сўмлик маҳсулотни бериб юборган.

Ушбу уюшмага қарашли Тошкент шаҳридаги давлат савдо-ишлаб чиқариш бирлашмаси бўйича дебиторлик қарзи 1 ноябрга келиб 531,8 миллион сўм, шундан муддати ўтган дебиторлик қарзлари 314 миллион сўмга етди. Мазкур корхона жорий йилнинг октябрь ойида «Ўзгўштсутсаноат» уюшмасига қарашли бўлинмаларга марғарин маҳсулоти жўнатган. Жумладан, Тошкент вилоятига салкам бир миллион сўмлик, Гулистон, Марғилон ва Самарқанд шаҳарларининг ҳар бирига 242 минг сўмлик, Наманган, Қарши, Бухоро, Андижон Термиз ва Урганч шаҳарларидаги савдо ташкилотларининг ҳар бирига 121 минг сўмлик маҳсулот юборган.

Навоий вилоятидаги «Қизилтепа нон комбинати» акционерлик жамиятининг дебиторлик қарзлари миқдори бир ой ичида 1,5 миллион сўмга кўпайиб, жами беш миллион 374 минг сўмни ташкил этгани аниқланди. Ушбу дебиторлик қарзлари корхона истеъмолчиларга маҳсулотларни аксарият ҳолларда олдиндан ҳақ тўланмай ва уларнинг тўлов қобилиятини синчиклаб ўрганмай туриб жўнатилгани оқибатида юзага келган. Жорий йилнинг 1 августидаги ҳолатга кўра, мазкур комбинат бўйича жами 381,5 минг сўмлик маҳсулот ҳақи тўланмай бериб юборилган. Дебиторлик қарзларининг миқдори беш миллион 374 минг сўм бўлишига қарамай, фақат 83,2 минг сўмлик миқдордаги дебиторлик қарзларини қиёслаш тадбири амалга оширилган, холос.

Худди шу тумандаги «Зарафшон» жамоа хўжалигида ўтказилган текшириш 1 августдаги ҳолатга кўра 4 миллион 707 минг сўмлик дебиторлик қарзлари мавжудлигини кўрсатди. Ушбу хўжалик ҳам республика Президенти фармони талабларига зид равишда истеъмолчилардан маҳсулот учун олдиндан 15 фоизлик тўловни ўтказишни талаб этмасдан Навоий гўшт комбинатига бир миллион 665 минг сўмлик, Томди туманидаги «Керизбулоқ» жамоа хўжалигига 21 минг сўмлик, Бухоро ёғ-экстрация заводига 100,5 минг сўмлик, Келес жунни қайта ишлаш фабрикасига 152,5 минг сўмлик, жами бир миллион 939 минг сўмлик маҳсулот жўнатгани аниқланди. Хўжалик раҳбари дебиторлик қарзини қисқартириш учун ҳеч қандай чора-тадбир кўрмаган.

Бухоро вилоятининг Вобкент туманидаги паррандачилик фабрикаси шу йилнинг май ойидан бошлаб «Ҳожатбарор» ҳиссадорлик жамиятига 47 минг сўмлик, Пешку тумани матлубот жамиятига 48 минг сўмлик, Ромитан тумани матлубот жамиятига 56 минг сўмлик, Бухоро ишчилар таъминоти бўлимига 38 минг сўмлик парранда гўшти етказиб берган. Оқибатда жорий йилнинг 1 июлига қадар 35 ташкилотдан 1,7 миллион сўмлик дебиторлик қарзлари вужудга келган. Жўнатилган маҳсулот учун тўловларнинг ўз вақтида амалга оширилмагани сабабли корхона молиявий жиҳатдан танг аҳволга тушиб қолди, унинг банк ссудалари бўйича қарзи 1,5 миллион сўмни, ташкилотлардан қарзи 7,7 миллион сўмни, июль-сентябрь ойлари учун ишчиларга иш ҳақи сифатида тўлаши керак бўлган қарзлари 0,3 миллион сўмни ташкил этган.

Жорий йилнинг тўққиз ойи мобайнида «Ўзбекнефтгаз» корпорациясига қарашли «Жиззахнефтмаҳсулот» ишлаб чиқариш бирлашмасининг дебиторлик қарзлари 433,5 миллион сўмга кўпайиб, жами 672,3 миллион сўмга етди. Бу эса ўз навбатида кредиторлик қарзларининг ҳам 806,4 миллион сўмга кўпайишига, жами эса бир миллиард 85 миллион сўмга етишига олиб келди. Мазкур корхона фармоннинг биринчи бандини қўпол равишда бузган ҳолда вилоятдаги жамоа ва давлат хўжаликларига нефть маҳсулотларини бериб юбораверган. Натижада мазкур корхоналар бўйича муддати ўтиб кетган дебиторлик қарзлари 68,6 миллион сўмни ташкил этди.

Коммунал хўжалиги вазирлигига қарашли «Сирдарёвилоятгаз» ишлаб чиқариш бирлашмаси бўйича дебиторлик қарзи 655,8 миллион сўм, шундан муддати ўтган дебиторлик қарзлари 330 миллион сўмдан иборатдир. Ушбу бирлашманинг асосий қарздори Сирдарё ГРЭСи бўлиб, унинг дебиторлик қарзи 618 миллион сўмга тенг. Бу ҳолнинг асосий сабаби бирлашманинг Сирдарё ГРЭСига 15 фоизлик ҳақ тўламаса-да, газ бериб турганидадир.

«Ўзбексавдо» уюшмасига қарашли «Хўжалик моллари» ҳиссадорлик жамияти 1995 йилнинг сентябрь ойида «Малина-АРТ» ёпиқ турдаги акциядорлик жамиятига 11,2 миллион сўмлик ва «Фарҳод» фирмасига 2,9 миллион сўмлик турли хўжалик молларини жўнатган. Энг ачинарлиси шундаки, «Фарҳод» фирмаси ушбу маҳсулотни бартер асосида Россия Федерациясининг Санкт-Петербург шаҳрига юборган. Бироқ у ердан ҳанузгача маҳсулот олинмаган.

«Ўзсувқурилиш» концернига қарашли Чинозда жойлашган 2-автобаза маъмурияти ҳам Президент Фармонининг 1-бандини бузган ҳолда кўрсатиладиган хизмат учун олдиндан 15 фоизлик ҳақ олмасдан, ўзига қарашли автомобилларни корхона ва ташкилотларга фойдаланиш учун берган. Оқибатда корхонанинг дебиторик қарзи жорий йилнинг сентябрига келиб 1,5 миллион сўмга кўпайган. Жами 2,6 миллион сўмлик дебиторлик қарзининг 84 фоизи қурилиш материаллари комбинати ҳиссасига тўғри келади.

Бухоро вилоятидаги Қоракўл агрокимёсервис корхонаси маъмурияти ҳам (директори А. Абдиев, бош бухгалтери Н. Чулиева) шу йилнинг май ойидан сентябрь ойигача олдиндан ҳақ тўламаган бўлса-да, истеъмолчиларга 312 минг сўмлик маҳсулот жўнатган. Фарғона вилояти Учкўприк районидаги 96-механизмлашган кўчма монтаж жамламаси ҳам (бошлиғи А. Файзиматов, бош бухгалтери А. Турғунов) умумий суммаси 450 минг сўмдан зиёд ишларни бажарган. Навоий туманидаги 22-автокорхона (бошлиғи Т. Жумаев, бош бухгалтери А. Асадов) умумий суммаси 490 минг сўмлик хизмат кўрсатган.

Тошкент шаҳридаги «Махсусмонтажсувқурилиш» трестининг 30-кўчма механизмлашган жамлама раҳбарияти 2 миллион 796 минг сўмлик дебиторлик қарзи пайдо бўлишига йўл қўйган. Шундан 234 минг сўми муддати ўтган дебиторлик қарзидир. Прокурор қарорига кўра, мазкур жамлама бошлиғи В. Бабаян ва бош бухгалтери Р. Муҳамедраҳимова маъмурий жавобгарликка тортилди. Шу билан бирга, раҳбариятга қонун бузилиши ҳолларини тезда бартараф этиш вазифаси юкланди. Худди шундай ҳолат Самарқанд вилояти Пахтачи туманидаги Агрокимёсервис корхонасида ҳам юз берган. Корхонада 469 минг сўмлик дебиторлик қарзларининг вужудга келишига йўл қўйилган. Шундан 257 минг сўми 60 кунлик муддати ўтган қарзлардир. Бунинг учун корхона раҳбари Н. Жўраев маъмурий жавобгарликка тортилди.

Ана шундай аҳволни «Ўзбекенгилсаноат» уюшмасига қарашли Фарғонадаги «Ипакчи» акциядорлик жамияти мисолида ҳам кўриш мумкин. Мазкур корхонада тайёр маҳсулотларнинг жами қолдиғи октябрь ойида 102 миллион сўмни ташкил этди. Беш миллион сўмлик «Дилдора» газламаси, 30 миллион сўмлик «Крепжожет» газламаси нархи юқорилиги учун 1994 йилнинг апрель ойидан буён корхона омборида сотилмай ётибди. Корхона «Ипак йўли» Ўзбекистон-Россия қўшма корхонасига 13 миллион сўмлик маҳсулотни олдиндан ҳақ олмасдан бериб юборган. Бу эса корхонанинг молиявий аҳволига салбий таъсир этиб, дебиторлик қарзи 58 миллион сумни ва маҳсулот етказиб берувчиларнинг ҳисоб варақлари (2-картотека) бўйича қарз 208,9 миллион сўмни ташкил этган.

«Доритаъминот» давлат акциядорлик жамияти раҳбариятининг ҳам бозор талаблари асосида иш юритишга ўрганмагани туфайли корхона бўйича дебиторлик қарзи жорий йилнинг ноябрь ойига келиб 898,6 миллион сўмга етди, шундан 792,4 миллион сўми муддати ўтган дебиторлик қарзидир. Мазкур жамият ҳам олдиндан ҳақ олмасдан маҳсулот жўнатган. Жумладан, «Бухородоритаъминот» акциядорлик жамиятига 58 миллион сўмлик, «Сурхондарёдоритаъминот» ҳиссадорлик жамиятига 68 миллион сўмлик, «Тошкентдоритаъминот» акционерлик жамиятига 45 миллион сўмлик ва «Сирдарёдоритаъминот»га 35 миллион сўмлик маҳсулот етказиб берилган.

Корхона ва истеъмолчиларнинг тўлаш қобилияти йўқлигини билиб туриб маҳсулот сотиш, хизмат кўрсатиш ҳоллари ҳамон учраб турипти.

Самарқанд вилоятидаги «Каттақўрғоннон» акционерлик жамияти раҳбарияти Каттақўрғон савдо ишлаб чиқариш жамиятининг 2,3 миллион сўмлик дебиторлик қарзи мавжудлигига, ушбу корхона тўловга ноқобил деб эълон қилинганига қарамай, Каттақўрғон савдо ишлаб чиқариш жамиятига 169 миллион сўмлик нон маҳсулотлари бериб юборган. «Каттақўрғон» ҳиссадорлик жамияти раҳбарлари ҳам маъмурий жавобгарликка тортилди.

Текширувлар республика Президенти фармонининг июль ойидан бошлаб ҳар ойда дебиторлик-кредиторлик қарзлари, шу жумладан муддати ўтган қарзлар аҳволи тўғрисида статистика ҳисоботини юритиш лозимлиги тўғрисидаги талаби ҳам бажарилмаётганини кўрсатди. Жумладан, Хоразм вилояти Урганч тумани статистика бўлими бошлиғи О. Йўлдошев фармоннинг ушбу талабини бажармагани учун прокурор томонидан огоҳлантирилди.

Тўловга ноқобил хўжалик субъектларига нисбатан банкротлик ишларини қўзғаш бўйича ҳам ишлар фаоллаштирилди. Прокуратура идоралари 10 ноябргача хўжалик судларига 38 корхона ва ташкилотни касодга учраган деб эълон қилиш ҳақида таклифлар киритди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти фармони талаблари банк муассасалари томонидан ҳам бузилаётгани аниқланди. Хусусан, айрим тижорат банклари раҳбарлари корхоналарнинг ҳисоб рақамларида маблағи бўлишига қарамай, белгиланган муддат ичида тўловларни ўтказишни таъминламаяпти.

Бундай ҳолатлар «Ўзтадбиркорбанк»нинг Оҳангарон бўлими (бошқарувчиси К. Дақулов, бош бухгалтери М. Бакирова), «Пахтабанк»нинг Пахтакор туман бўлими (бошқарувчиси Ш. Қўзиев, бош бухгалтери Т. Муҳаммадиев), мазкур банкларнинг Пахтачи туман бўлимларида (бошқарувчилари М. Бобобеков ва О. Мирзаев), «Пахтабанк»нинг Гурлан туман бўлими (бошқарувчиси Г. Холматов, бош бухгалтери Л. Абдураҳмонова) ҳамда «Ўзтадбиркорбанк»нинг Янгибозор туман бўлим (бошқарувчиси Ф. Алламов, бош бухгалтери Ш. Раҳимов)ларида аниқланган.

Мазкур ҳамда бошқа банклар раҳбарлари ва бош бухгалтерлари юқорида тилга олинган фармон талабларини бузгани учун маъмурий ва интизомий жавобгарликка тортилди ва қонун бузилиш ҳолларига йўл қўймаслик тўғрисида огоҳлантирилди.

Текширувларда баъзи банк раҳбарларининг эгаллаб турган лавозимини суиистеъмол қилгани ҳам аниқланди. «Ўзагробанк» (ҳозирги «Пахтабанк»)нинг Наманган вилояти Косонсой туман бўлими раҳбари С. Дадабоев ўзбошимчалик билан Косонсой «Нефтмаҳсулот» бирлашмаси ҳисоб рақамига келиб тушган 1,4 миллион сўм миқдоридаги маблағни вилоят «Нефтмаҳсулот» бирлашмаси ҳисобига ўтказган. Оқибатда туман «Нефт маҳсулот» бирлашмаси асоссиз равишда дебитор қарздорга айланиб, унга катта миқдорда зиён етказилган.

«Ўзсавдогарбанк»нинг Тошкент шаҳар Камолон бўлими бошқарувчиси К. Абдураҳмонов кредит шатномаси бўйича «Камёб» масъулияти чекланган жамиятига 10 миллион сўм миқдорида маблағ ажратган. Бунда Марказий банкнинг моддий заҳиралар ва ишлаб чиқариш ҳаражатларини қисқа муддатли кредитлашни ташкил этиш тўғрисидаги қоидалари бузилиб, кредит ажратишнинг мажбурий талаблари ҳам бажарилмаган, уни қайтариш чора-тадбирлари кўрилмаган.

10 миллион сўм миқдоридаги маблағ «Камёб» масъулияти чекланган жамият кўрсатмаси билан вино ва мева-сабзавот консерваларини харид қилишга сарфланган ва бу маҳсулотлар Россиянинг Пермь областида яшайдиган тадбиркор О. Леонтовичга жўнатилган.

Кредит муддати август ойида тугаган бўлишига қарамасдан, «Камёб» масъулияти чекланган жамияти маблағни қайтармаган ва қайтаришга ҳозир имконияти ҳам йўқ. Маълум бўлишича, жамият муассисларидан бири «Савдогарбанк»нинг Камолон бўлими бошқарувчиси рафиқаси М. Абдураҳмонова экан.

Прокуратура К. Абдураҳмоновга нисбатан жиноий иш қўзғади.

«Ўзтадбиркорбанк»нинг операцион бошқармаси (бошлиғи Т. Омонов) томонидан «Парадокс» масъулияти чекланган жамиятига беш миллион сўм миқдорида кредит ажратиш чоғида ҳам қонун талаблари бузилгани аниқланди. Кредит ажратиш пайтида фирма раҳбариятидан кредит бериш тўғрисидаги ариза, бошқа зарур ҳужжатлар талаб қилинмаган ва кредитни қайтариш таъминланмаган. Бунинг учун прокуратура Т. Омоновга нисбатан жиноий иш қўзғади.

Айрим раҳбарларнинг бозор иқтисодиётига ўтиш шароитида иш юритишга уқувсизлиги, Президентнинг бу борадаги фармонлари ҳамда ҳукумат қарорлари ижросини таъмин этмаётгани, баъзан эса қонун бузилиши ҳолларига йўл қўяётгани корхона ва ташкилотларнинг молиявий аҳволига, умуман, республикамиз иқтисодиётига жиддий зиён етказмоқда. Ҳозирги давр бундай салбий ҳолатларга нисбатан муросасиз бўлишни, йўл қўйилган камчиликлардан хулоса чиқариб, замон талабларига мос равишда фаолият кўрсатишни тақозо этади.

(ЎзА).

Ғазалкент шароб, озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқариш корхонасининг қатор цехлари Германиядан келтирилган ускуналар билан жиҳозлангандан сўнг тайёрланаётган ноз-неъмат сифати ҳам яхшиланди. Айниқса савдо тармоқларига жўнатилаётган қандолат маҳсулотлари аҳолига манзур бўлаяпти.

СУРАТЛАРДА: корхона микробиологи И. Мигай иш устида; бу ерда ана шундай ранго-ранг маҳсулотлар тайёрланади.

Х. МИРЗАКАРИМОВ олган суратлар.

ОЛАМДА НИМА ГАП?

ҲАРАКАТ ҚОРАЛАНДИ

Франция амалга ошираётган ядро синовлари жаҳон ҳамжамиятининг кескин норозилигига сабаб бўлмоқда.

Жанубий Африка Республикаси (ЖАР) синовлар ўтаётган ҳудуддаги давлатлардан бири сифатида қаттиқ ташвишга тушмоқда. ЖАР ҳукумати тарқатган баёнотда Франция ҳукуматининг мазкур ҳаракатлари қораланиб, у инсоният учун ғоят хавфли деб баҳоланади. Ҳужжатда Франция ҳукумати ядро синовларига халқаро тақиққа қўшилишга даъват этилади.

КЎПЧИЛИК ЁҚЛАДИ

Жазоир Конституциявий кенгаши Ламин Зеруални мамлакат президенти деб расман эълон қилди.

Ламин Зеруал мамлакат президенти учун бўлган сайловда етти миллиондан кўпроқ овоз олди. Бу — сайловчилар умумий сонининг 60 фоизидир.

БИР-БИРИГА ЗИД МАЪЛУМОТЛАР

Афғонистондаги вазият ўта мураккаблигича қолмоқда. Жаҳон оммавий ахборот воситалари бу мамлакатдаги можаролар тўғрисида тарқатаётган хабарлар ҳам ғоят зиддиятли.

Пайшанба куни Қобул радиоси Афғонистон президенти Бурҳониддин Раббоний қўшинлари мамлакат пойтахти яқинидаги жангда мухолифатдаги «Толибон» ислом ҳаракати қуролли гуруҳлардан 125 нафари ҳамда уларнинг қатор танк ва ўқ-дори ортилган юк автомашиналарини йўқ қилгани ҳақида хабар берган эди. Лекин «Толибон» расмий вакилининг баёнотномасида мазкур тўқнашувда уларнинг кам талофат бергани ва душманнинг катта ҳарбий кучи синдирилиб, ҳукумат қўшинларидан 60 нафар аскар ҳибсга олингани таъкидланади.

ВАҲИМАГА СОЛИБ ҚЎЙГАНДИ

Пайшанба куни оқшомда Москванинг Измайлово хиёбонида радиоактив моддалардан иборат контейнер тургани аниқланган эди. Шундан сўнг бу хабар ҳамма ёқда шов-шув бўлиб, москваликларни ваҳимага солиб қўйди.

Россия Федерацияси ички ишлар вазири, армия генерали Анатолий Куликовнинг таъкидлашича, мазкур контейнер атроф муҳитга ҳам, одамларга ҳам ҳеч қандай салбий таъсир кўрсатмаган.

ТИЛ ТОПИШДИ

Ёсир Арафот раҳбарлигидаги Фаластин миллий маъмурияти минтақада тинчликни барқарорлаштириш жараёнида Шимон Перес бошчилигида янги тузилган Исроил Вазирлар Маҳкамаси билан «тил топиша олди».

Фаластин миллий маъмуриятининг режалаштириш ва иқтисодий ҳамкорлик бўйича вазири Нобил Шаат Ғазо шаҳрида ана шу ҳақда баёнот берди.

ИККИНЧИ МАРТА

Москвадаги «Россия» концерт залида энг сўнгги замонавий мода ҳафталиги ўтказилмоқда.

Унда томошабинлар машҳур «Нина Риччи», Шеррер», «Ланвин» каби Франция модалар уйи коллекцияси, Италия компанияси маҳсулотлари, бельгиялик дизайнер Жеральд Ватленинг сўнгги ишлари билан танишиш имконига эга бўлади.

Бундай нафосат кўриги бу йил иккинчи маротаба ўтказилмоқда.

ВАЗИРНИНГ БАЁНОТИ

АҚШ мудофаа вазири Уильям Перри Болтиқбўйи мамлакатлари бўйлаб сафар қилди.

У сафар натижалари юзасидан баёнот бериб, НАТОга янги аъзолар, жумладан, Болтиқбўйи мамлакатларини қабул қилиш тез орада амалга ошмаслигини айтди. Унинг фикрича, бу узоқ жараён бўлиб, бир неча йилга чўзилиши мумкин. Чунки, мазкур блокка аъзо бўлиш истагини билдирган давлатлар унинг талабларига жавоб бера оладиган имконга эга бўлиши лозим.

ФАХРИЙ ДОКТОРЛАР

Қозоғистон менежмент, иқтисод ва таҳлил этиш институти илмий кенгашининг қарорига биноан, Буюк Британиянинг собиқ бош вазири Маргарет Тэтчер, машҳур бизнесмен Жорж Сорос ва Қозоғистон Президенти Нурсултон Назарбоевга институтнинг фахрий доктори унвони берилди.

Улар бозор иқтисодиётини ривожлантириш, илм-фан, таълим ва маданият равнақини қўллаб-қувватлаш ҳамда давлат бошқарувида малакали кадрлар тайёрлашга улкан ҳисса қўшганлари учун ана шундай шарафли унвонга сазовор бўлдилар.

Биринчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг тўртинчи сессияси олдидан

ЯНГИ ЖАМИЯТГА ЯНГИ ҚОНУНЛАР КЕРАК

Маълумки, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Кенгашининг қарорига мувофиқ шу йилнинг 21 декабр куни биринчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг IV сессияси ўз ишини бошлайди. Мазкур сессия кун тартибига киритилган масалалар салмоғи ҳамда кўлами жиҳатдан аввалгисидан фарқ қилади.

Хўш, унга Олий Мажлис қўмиталарида қандай тайёргарлик кўрилмоқда? Мухбиримиз Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик ва суд-ҳуқуқ масалалари қўмитасининг раиси Баҳодир ЭШОНОВ билан ана шу ҳақда суҳбатлашди.

— Баҳодир Отабоевич, янги парламент — Олий Мажлиснинг фаолият кўрсатаётганига ҳам қарийб бир йил бўлиб қолди. Одатда ана шундай пайтларда босиб ўтилган йўлга назар ташланади, сарҳисоб қилинади. Дастлаб сизнинг ана шу ҳақдаги фикр-мулоҳазаларингиз, хулосаларингизни билмоқчи эдик.

— Бир йил катта тарих учун гарчи қисқа фурсат ҳисобланса-да, лекин мамлакатимизда ана шу давр ичида рўй берган тарихий воқеалар, ўзгаришлар, ислоҳотларни амалга ошириш борасидаги катта қадамлар, республикамизнинг халқаро майдондаги обрў-эътиборини тобора ошиб бораётганлиги, барча халқаро масалаларда ўз овози ва ўрнига эга бўлаётганлиги, дарҳақиқат, айрим хулосалар чиқариш, фикр-мулоҳазалар билдириш имконини беради. Ўзбекистон парламенти масъулиятли ҳамда мураккаб йўлни босиб ўтди. Унинг жамиятимиз ҳуқуқий пойдеворини яратиш, бозор иқтисодиётига ўтиш тамойилларидан бири — қонун устиворлигини таъминлаш борасидаги хизматлари таҳсинга сазовордир. Ўзбекистон парламенти қисқа муддат ичида 200 дан зиёд янги қонунлар қабул қилди. Янги парламентнинг хорижий мамлакат парламентлари билан алоқалари тобора кенгайиб ва мустаҳкамланиб бормоқда. Парламент аъзолари уларнинг таркиби, иш тартиби ва тажрибалари билан танишиш имкониятига эга бўлмоқдалар.

Маълумки, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг ўтган сессиясидаги қарори билан Ўзбекистон Олий Мажлиси депутатларидан иборат миллий парламент гуруҳини тузиш, мамлакатимиз парламентини Парламентлараро иттифоқ, Европада Хавфсизлик ва ҳамкорлик ташкилотининг Парламент Ассамблеяси ҳамда Европарламент билан алоқалари бўйича парламент гуруҳлари ва уларнинг раҳбарлари тасдиқланган эди. Янги парламент ўз фаолиятида инсон ҳуқуқларини ҳимоя этиш, яратилаётган ҳар бир қонунда инсон ҳуқуқи ҳимояси ғояси акс эттирилишига алоҳида эътибор бермоқда.

Ўзбекистон парламенти — олдида ҳали кўплаб масъулиятли вазифалар турибди. Биз уларни одилона ҳал қилиш, мамлакат тараққиёти ва ривожига хизмат қиладиган янги қонунлар яратиш устида иш олиб бормоқдамиз.

Бу вазифалар Президент Ислом Каримовнинг биринчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси биринчи сессиясида: «Ўзбекистоннинг ижтимоий-сиёсий ва иқтисодий истиқболининг асосий тамойиллари» мавзусида қилган маърузасида батафсил, очиқ-ойдин кўрсатиб берилган.

— Сессия кун тартибига Ўзбекистон Республикасининг Меҳнат Кодекси лойиҳаси (иккинчи ўқишда) тўғрисидаги масала ҳам киритилган. Маълумки, у биринчи ўқишдан кейин умумхалқ муҳокамасига қўйилган эди. Республикамиз фуқаролари унга қандай муносабат билдирдилар?

— Ўзбекистон Республикасининг Меҳнат Кодекси лойиҳаси юзасидан қўмитамизга депутатлар, муассаса, ташкилот, корхона, меҳнат жамоалари ҳамда фуқаролардан кўплаб таклиф ва фикр-мулоҳазалар келмоқда. Унинг умумий миқдори шу кунгача 400 дан ошиб қолди. Баъзи фикр-мулоҳазалар асосли бўлганлиги учун эътиборга олинди ва кодекс лойиҳасига тегишли ўзгаришлар киритилди. Буни, албатта, табиий жараён сифатида қабул қилмоқ керак. Чунки ушбу лойиҳа меҳнатга лаёқатли бўлган ҳар бир фуқаро турмуши ҳамда меҳнат фаолиятининг асосини ташкил қилади. Шу боис фуқароларнинг ушбу жараёндан четда туриш ёки қизиқмасликка ҳақи йўқ. Бу эса бизда ҳам ҳақиқий демократик жамиятга асос солинаётганлигидан, одамлар жамият ҳаётига дахлдор воқеа-ҳодисаларга онгли муносабатда бўлаётганлигидан далолат беради.

— Маълумки, Олий Мажлис қарорига мувофиқ, Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг биринчи қисми лойиҳаси ҳам биринчи ўқишда маъқуллангандан кейин халқ муҳокамаси учун «Ҳаёт ва қонун» журналида эълон қилинганди. Ушбу лойиҳа юзасидан тушган таклифларни умумлаштириш, маромига етказиш ҳамда Олий Мажлис муҳокамасига киритиш вазифаси бир қанча вазирлик, қўмиталар қатори Сиз раҳбарлик қилаётган қўмитага ҳам юклатилганди...

— Тўғри эслатдингиз. Дарҳақиқат, Олий Мажлиснинг Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг биринчи қисми лойиҳаси тўғрисидаги қарорининг 3-бандида: «Олий Мажлиснинг Қонунчилик ва суд-ҳуқуқ масалалари, Иқтисодий ислоҳотлар ва тадбиркорликни ривожлантириш, Бюджет, банк ва молия масалалари қўмиталари Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги билан ҳамкорликда тушган таклифларни умумлаштирсинлар ҳамда маромига етказилган Фуқаролик кодекси биринчи қисмининг лойиҳасини Олий Мажлис муҳокамасига киритсинлар», дейилган. Ушбу қарорга мувофиқ мазкур кодекс лойиҳаси Олий Мажлис сессияси кун тартибига киритилди.

Маълумки, Фуқаролик кодекси ҳажман катта ҳамда кенг қамровли кодекслардан бири ҳисобланади. Шу боис тегишли қўмита ва вазирликка мамлакатимиздаги кўплаб ташкилот, муассаса, корхона, депутат ҳамда фуқаролардан таклифлар келиб тушди. Таклифларни даставвал белгиланган вазирлик ҳамда қўмиталар иштирокида умумлаштирдик. Мақсадга мувофиқ, деб топилган айрим таклифлардан керакли ўринларда фойдаландик. Шу ўринда унинг тайёрланишида иштирок этган барча қўмита ҳамда вазирлик ходимлари меҳнатларини алоҳида таъкидлашни истар эдим.

— Баҳодир Отабоевич, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Кенгашининг қарорига мувофиқ «Ўзбекистон Республикасининг янги жиноят кодекси амалга киритилганлиги муносабати билан ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари ва судлар фаолиятини мувофиқлаштирувчи комиссия» тузилган эди. Ушбу комиссия фаолияти ҳақида ҳам гапириб берсангиз.

— Энг аввало ушбу комиссия қандай эҳтиёж туфайли пайдо бўлди, деган масала атрофида фикр юритсак. Зеро, комиссиянинг номланишидан ҳам кўп нарсани билиб олса бўлади.

Маълумки, Ўзбекистон Республикасининг жиноят ҳамда жиноят-процессуал кодекслари амалга киритилганидан кейин 1959 йил 21 майда қабул қилинган жиноят кодексига мувофиқ ҳукм қилинган кўпгина жиноий ишлар янги кодексга биноан жиноийлик хусусиятини йўқотди. Комиссия зиммасига судлар томонидан ҳукм қилинган, лекин содир этган қилмишлари янги жиноят кодексига биноан жиноий, деб топилмайдиган шахсларнинг жазонинг барча туридан озод қилиш борасидаги фаолиятини назорат қилиш, шунингдек, мазкур ишни амалга ошириш жараёнида юзага келган масалаларни жадал ҳал этиш вазифаси юклатилган.

— Янги кодексга биноан жиноят, деб топилмайдиган ишлар, асосан, нималардан иборат бўлиши мумкин?

— Янги жиноят кодекси амалга киритилиши билан хўжалик юритишга оид жиноятларнинг муайян миқдори жиноий хусусиятга эга бўлмай қолди. Маълумки, 1959 йилда қабул қилинган жиноят кодекси ўша пайтдаги мавжуд ижтимоий тузумга хос бўлган марказлашган режали иқтисодиёт билан боғлиқ воқеликни акс эттирар эди. У пайтда хўжалик юритишдаги ташаббускорлик, мустақиллик, хусусий тадбиркорликнинг ҳар қандай кўринишлари қаттиқ таъқиб остига олинарди. Эскича режа асосидаги топшириқ, йўриқнома ва кўрсатмалар доирасида ишлашни истамаган ҳамда иқтисодиётга тўғаноқ бўлаётган эски иш усулларини ўзича бирон бир тарзда ўзгартиришга уринган талай хўжалик ходимлари жиноий жавобгарликка тортилганди.

Хўжалик юритишнинг социалистик тизими барбод бўлиши, бозор муносабатлари шаклланиши билан унга нисбатан муносабат ҳамда қарашлар ҳам тубдан ўзгарди. Лекин жиноятга оид қонун ҳужжатлари эса шу пайтгача ўзгаришсиз қолаётган эди. Янги жиноят кодекси амалга киритилгандан кейин аҳвол мутлақо янгича тус олди. Масалан қўшиб ёзганлик, режалар бажарилиши тўғрисида нотўғри ҳисобот берганлик, маҳсулот тайёрлаш режаси ва топшириқларини сурункали бажармаганлик ёки қонунсиз равишда қурилиш материаллари сотиб олганлиги учун ҳукм қилинган шахсларни озод қилиш зарурати юзага келди.

Жорий йилнинг 1 октябрига қадар 1959 йил 21 майда қабул қилинган жиноят кодексига мувофиқ 1995 йилнинг 1 апрелигача ҳукм қилинган, лекин содир этган қилмишлари янги кодексга биноан жиноий, деб топилмайдиган 452 нафар шахс жазонинг барча туридан озод қилинди. Шунингдек, 562 нафар шахсга нисбатан жиноий иш тугатилди, 1695 нафар кишига нисбатан жазо чоралари камайтирилди, 3713 нафар кишига берилган жазо шартли ҳукм қилиш жазосига, 284 нафар шахсга нисбатан қўйилган жазо, жазонинг енгилроқ тури билан алмаштирилди, озодликдан маҳрум этилган шахснинг катта гуруҳини меҳнат-аҳлоқ тузатиш муассасаларида сақлаш тартиби янги кодексга мувофиқлаштирилди.

«Халқ сўзи» мухбири
Исмат ХУДОЁРОВ
суҳбатлашди.

Истиқлол шарофати

ИЛМ БУЛОҚЛАРИ КЎЗ ОЧДИ

Омма маънавияти ва маданиятини бойитиш, илм-фанни ривожлантириш мақсадида қабул қилинган кўпдан-кўп фармонлар ва қарорлар қатори республикамиз ўқув юртларининг илмий-педагогик йўналишини қайта қуриш, моддий-ўқув базасини мустаҳкамлаш юзасидан ишлаб чиқилган тадбирлар ҳам ҳаётга тадбиқ этиляпти. Буни воҳанинг илм даргоҳи-ал Хоразмий номидаги Урганч давлат университети (собиқ муаллимлар тайёрлаш институти) мисолида ҳам яққол кўриш мумкин.

— Республикамиз вилоятларида ўқув юртлари тармоқларини кенгайтириш юзасидан уч йил муқаддам қабул қилинган қарорга биноан вужудга келган университетимиз қисқа вақт ичида муайян тараққиёт йўлини босиб ўтди, — дейди биз билан суҳбатда университет ректори, ЎзФА ҳақиқий аъзоси Азимбой Саъдуллаев. — Шуни айтиб ўтиш керак-ки, бизнинг 100-120 кишилик жамоамиз ўн йиллар давомида асосан, бир йўналишда, ўқитувчилар тайёрлаш юмуши билан шуғулланди. Илмий-тадқиқот йўналиши эса табиийки, жудаям зарур бўлмаган юмушлар қаторидан ўрин олди.

Университетнинг йўл-йўриғи бўлак. Унга бўлган талаб ҳам бошқа олий ўқув юртларига қараганда бир поғона баланд. Таълим-тарбия юқоридан белгиланган ўқув дастурларини бажариш билан эмас, балки чуқур ва асосланган илмий-тадқиқотлар, мустаҳкам ва замонавий илмий-моддий воситалар ёрдамида амалга ошади. Энди оёққа тураётган мамлакатда бундай катта талаблар учун моддий-молиявий имкониятлар ҳамиша ҳам бисёр бўлавермайди. Келажак авлодлар тақдири, юртимиз истиқболи, таълим-тарбия манфаатларини ҳар нарсадан устун қўйган ҳукуматимиз бу қийинчиликларга қарамасдан юқори малакали кадрлар тайёрлаш, олий ўқув юртлари тармоғини кенгайтириш ва мустаҳкамлаш, бу ишни вилоятларда ҳам намунали йўлга қўйиш учун қўшимча имкониятларни ишга солмоқда. Бунинг дастлабки самаралари эса ҳозирданоқ кўзга ташланмоқда.

Ўтган уч йил мобайнида Урганч университети профессор ўқитувчилари сони 280 дан 400 нафарга, кафедралар сони 24 дан 40 тага, фан докторлари-профессорлар 25 нафарга, фан номзодлари, доцентлар сони 165 нафарга етди. 3-4 йил муқаддам атиги 12 та мутахассислик бўйича кадрлар тайёрланган бўлса, ҳозир улар сони 32 тани ташкил этади. 15-20 йил муқаддам бор-йўғи 5-6 нафар фан номзоди меҳнат қилган мазкур даргоҳдан энди Ўзбекистон Фанлар академиясининг ҳақиқий аъзолари ҳам етишиб чиқди.

Институт замирида шаклланган университетнинг илмий тадқиқотлар, кашфиёт ва ихтиролар борасидаги имкониятлари ҳам кенгайди. «Экология ва тупроқшунослик», «Хоразм тарихи» каби илмий лабораториялар вужудга келди. Бу илмий марказларнинг самарали фаолияти туфайли Орол ва Оролбўйи муаммолари фан нуқтаи-назари билан атрофлича ўрганиб чиқилди. Воҳанинг қатор хўжаликларида олиб борилган тадқиқотлар боис эса пахта ҳосилдорлигини оширишнинг ибратли усуллари топилди. «Хоразм тарихи очерклари» китобининг иккита жилди нашрга тайёрланди. Университет олимлари ўқув юрти тарихида биринчи бор илмий кашфиёт учун патент олишга муяссар бўлдилар. Яна бир гуруҳ математик олимлар эса ўзлари яратган «Потенциаллар назарияси» асари учун Франция ҳукуматининг махсус совринини қўлга киритдилар. Хўжалик ҳисобида фаолият кўрсатувчи илмий-тадқиқот бўлими ташкил этилгани ҳам ғоят фойдали тадбирлардан бири бўлди. Воҳа корхоналари ва хўжаликлари учун зарур машина-механизмлар, асбоб-ускуналар ва анжомларни яратишда яна шу бўлим олимлари, тадқиқотчиларининг улуши катта. Олий таълим даргоҳи қошида аспирантура бўлими фаолият бошлагани эса илмфанга чанқоқ, истеъдодли ёшлар учун ажойиб совға бўлди.

Талабалар қабул қилишдаги асаббузарликлар тест усули туфайли барҳам топгани ҳаммамиз учун айни муддао бўлди. Республика Вазирлар Маҳкамасининг шу йил 31 май куни қабул қилинган «1995-96 ўқув йилида Ўзбекистон Республикаси Олий ўқув юртларига қабул тўғрисида», «Минтақавий Олий ўқув юртларини янада ривожлантириш чора-тадбирлари ҳақида»ги қарорлари талантли ва илмга чанқоқ ёшларни танлаш, қабул қилиш ва билим бериш жараёнларини яна такомиллаштиришда дастуриламал бўлди. Ана шу ҳужжатларда кўрсатилган вазифалар ва йўл-йўриқларни бекаму-кўст бажариш бизлар учун ҳам фарз, ҳам қарз.

Президент Фармонлари, ҳукумат қарорлари тўғри ва оғишмай амалга оширилган жойда ютуқлар кўпаяди. Эл-юрт фаровонлиги кўзланган фармон ва қарорларни изчил бажариш ниятида ташланган ишончли қадамлар, таълим-тарбия, илм-фан йўлидаги чинакам саъй-ҳаракатлар самара бермай қолмайди. Урганчда ўқув ва илмий тадқиқот базаси анча мустаҳкам университет ташкил бўлгач таълим тарбия жараёнларига сезиларли ижобий таъсир кўрсатди. Университет талабалари ўқув юртлараро ўтказилган республика фан олимпиадасида ҳам фахрли ўринни қўлга киритишди. География, рус тили ва адабиёти фанлари бўйича биринчи, математика, ўзбек филологияси, руҳшунослик фанлари бўйича иккинчи, биология, кимё ва бошқа қатор фанлар бўйича учинчи ўринни эгаллашди.

Лекин воҳанинг ягона ва йирик олий таълим даргоҳида барча муаммолар ечимини топганми?

Университет учун бинолар, ўқув-моддий-техника воситалари етишмайди. Кўпгина адабиётлар, ўқув қуроллари, таълим-тарбия дастурлари эскиргани, янгилари эса ҳали яратилмагани, аксарият домлалар бу қусурларни ўз кучи, билими, маҳорати ва салоҳияти билан тўлдиришга мажбур бўлишаётгани ҳам яна бир муаммо. Дорилфунун бир вақтлар маҳаллий педагогика институтига мосланган, тўла қуриб битказилмаган бинода фаолият кўрсатаяпти. Мазкур олий ўқув юрти ҳатто ўз ошхонасию, кутубхона биносига ҳам эга эмас. Қўшни мактабнинг ижарга олинган биноси ошхона вазифасини ўтаяпти.

Юқорида саналган ютуқлар ана шу воситаларсиз ҳам қўлга киритилгани айни муддао. Истиқлол нафаси билан йўғрилган ҳаётимиз эса замонанинг ўз Берунийлари, Хоразмийлари, Улуғбек ва Навоийлари, Замахшарий ва Бухорийлари, Қори Ниёзий ва Абдулла Қодирийлари етишиб чиқишини интиқ кутаяпти.

Абдулла СОБИРОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

ШВЕЙЦАРИЯДАН «ИНСУЛИН» КЕЛДИ

Республика Эндокринология илмий-тадқиқот институтида Швейцария ҳукуматининг инсонпарварлик ёрдами топшириш маросими бўлди. Республикамизга кўп миқдорда «Инсулин» дорилари келтирилди. Швейцариянинг «Ново-Нордекс» фирмасида ишлаб чиқарилган бу дори қандли диабед касалига чалинган беморларни даволашда қўлланилади.

Маросимда Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Ўзбекистондаги доимий вакили Холид Малик, Швейцария конфедерациясининг Ўзбекистондаги Фавқулодда ва Мухтор элчиси Пауль Випфли, жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти Европа регионал бюросининг республикамиздаги вакили доктор Хетланд қатнашди.

(ЎзА).

Мухбиримиз бонг уради

СИРДАРЁДА СУСТКАШЛИК ҚАЧОНГАЧА ДАВОМ ЭТАДИ?

Вилоятда пахта тайёрлаш режаси бажарилмаганига қарамай, кузги-қишги агротехник тадбирлар ҳам ўлда-жўлда.

МАНА бир неча йилдирки, Сирдарё вилоятида пахта тайёрлаш режалари бажарилмаяпти. Бу йил ҳам 90 фоиз атрофида қолиб кетди. Мавжуд 9 та тумандан тўрттасида режа аранг уддаланди. 18 октябрга қадар далалардан 325 минг тонна ўрнига 291 минг тоннага яқин хомашё териб олинди.

Туманлар, хўжаликлар раҳбарларидан қолоқликнинг сабабларини сўрасангиз, ишимизнинг юришмаётгани, ерларнинг мелиоратив ҳолати ёмонлашиб бораётгани, зарур вақтда обиҳаётнинг етишмаслиги, ўғит, техника, эҳтиёт қисм йўқлигидан, деб изоҳлашади.

Бундай олиб қарасангиз уларнинг гапларида жон бор. Тўғри-да, тупроқ унумдор бўлмаса, бунинг устига шўрланиш даражаси йилма-йил ошиб кетаётган бўлса, сув, ўғит, техника, ёнилғи-мойлаш ашёлари етишмаса, маҳсулотни кўпайтириш амримаҳол.

Лекин чуқурроқ ўйлаб кўрадиган бўлсак, бу ишларни ким қилиши керак? Олма пиш, оғзимга туш, деб қараб ўтирган билан режалар бажарилиб қолармиди? Бизнингча, изланиш, ҳаракат қилиш, елиб-югуриш даркор. Ана шундагина ишлар юришиб, эл-юрт олдида юз ёруғ бўлади. Бунга вилоятнинг ўзидан кўплаб ижобий мисоллар келтириш мумкин.

Афсуски, бошқа мисоллар ҳам шуни кўрсатмоқдаки, айрим туманларда, хўжаликларда ҳаракат қилиш, мавжуд имкониятлардан унумли фойдаланиш ўрнига ўзибўларчиликка йўл қўйиляпти. Агар ишлар юришмаётгани, камчилик ва нуқсонлар содир этилаётгани ҳақида сигналлар тушгудек бўлса, эътибор берилмайди, ёки кўриб кўрмаганга олинади.

Масалан, шу йил 26 сентябрда, яъни пахта йиғим-терими мавсумининг бошида газетамизда Ш. Рашидов туманида пешона тери эвазига етиштирилган ҳосилни саранжомлаб олишда сусткашликка йўл қўйилаётгани танқид қилинганди. Бироқ вилоят раҳбарлари ҳам, туман раҳбарлари ҳам танқидни эътиборга олмадилар. Мақола юзасидан кўрилган чора-тадбирлар ҳақида маълум қилишни сўраб ёзган эслатмамизга 9 ноябрдагина, яъни мавсум якунланаётган пайтда жавоб келди. Аммо у ҳам юзаки. Қолоқлик сабабларини ўрганиш, аҳволни ўнглаш бўйича қилинган ишлар ҳақида ҳеч гап йўқ. Агар ўша пайтда йўл қўйилган камчиликлар чуқур таҳлил қилиниб, уни тўғрилашга ва бошқа такрорланмаслигига эришилганда-ми, бугун туман пахтакорлари белгиланган режани бажаролмай, ер чизиб ўтиришмасди.

Ана шу локайдлик, хато ва нуқсонлардан тегишли хулоса чиқармаслик, ўзибўларчилик вилоятда ҳануз давом этмоқда. Буни ҳозирги дала ишларининг боришидан ҳам билса бўлади. Бу йил об-ҳаво деҳқончилик учун ғоятда қулай келди. Чигитни қайта экиш унча кўп бўлмади. Кузни айтмайсизми? Йиғим-теримни уюшқоқлик билан ўтказиш учун табиат барча шароитларни яратиб берди. Ҳозир ҳам ҳаво очиқ. Кузги-қишки тадбирларни тезлик билан сифатли ўтказиб олиш учун имкон етарли.

Бироқ Сирдарёда ғанимат кунларнинг қадрига етишмаяпти. Таҳлиллар шуни кўрсатмоқдаки, кўплаб хўжаликларда ерларни шудгорлаш, шудгордан олдин ўғитлаш, майдонларни текислаш, ариқ ва зовурларни тозалашда сусткашликка йўл қўйилаётир. Хусусан, вилоятда бу йил хайдалиши лозим бўлган 142 минг гектар ернинг 53 минг гектари 18 ноябргача шудгорланиб, бу борадаги топшириқ атиги 37,6 фоиз қилиб бажарилди.

Ҳозир, ҳар куни ўртача 2,1 фоиз ер ҳайдаляпти. Агар суръат шу зайлда борадиган бўлса, жами майдонларни шудгорлаш учун камида бир ой керак бўлади. Ваҳоланки, 12 ноябрь куни Ўзбекистон Қишлоқ хўжалик вазирлигида кузги-қишки тадбирларга бағишланган сим орқали кенгашда мавжуд имкониятларни тўла ишга солиб, 1 декабргача шудгорлашни тугаллаш вазифаси қўйилган.

Бироқ вилоятда бу муҳим вазифани бажаришга шошилишмаяпти. Вақт эса кутиб турмайди. Қолган ишга қор ёғар деганларидек, ҳаво айниб, ёғингарчилик бошлангудек бўлса, шудгорлаш келгуси йилга қолиб кетиши мумкинлигини мутасаддилар наҳотки тушунишмаса? Бу йил пахта тайёрлаш режасини бажарилмаслигининг асосий сабабларидан бири ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш билан боғлиқ кузги-қишки тадбирлар, ўтган йили вақтида, сифатли ўтказилмаганлигида эди-ку!

Сим орқали ўтган кенгашда таъкидланганидек, фосфорли, калийли ва маҳаллий ўғит солиб шудгор қилмаган деҳқон юқори ҳосилдан умид қилмасин. Буни мўл ҳосил усталари яхши билишади. Аммо Сирдарё вилоятида 10 минг гектар ер маҳаллий ўғит солиб шудгорланиши белгиланган ҳолда амалда режа атиги 29,1 фоиз бажарилди. Тупроққа фосфорли ва калийли ўғитлар солиш ҳам қониқарсиз аҳволда. 18 ноябргача белгиланган майдонларнинг 40,7 фоизига фосфорли ўғит солинган бўлса, бир гектар ерга ҳам калийли ўғит солинмади.

Маҳаллий ўғит ҳосил ҳамиртуруши дейилади. Шундай ўғит билан экинни йил давомида озиқлантириб борганнинг хирмони доимо баракали бўлаверади. Вилоятда 630 минг тонна маҳаллий ўғит жамғариш режалаштирилган. Амалда эса 82,1 минг тонна тайёрланди, холос. Айрим туманларда бу борадаги иш ниҳоятда қониқарсиз аҳволда. Хусусан, 18 ноябргача Сайхунобод туманида 7,1 минг, Мирзаобод туманида 5,5 минг, Ховос туманида 3 минг, Меҳнатобод туманида эса атиги 1,5 минг тонна гўнг жамғарилганлиги наҳотки, ҳеч кимни ташвишлантирмаяпти?!

Маълумки, вилоятдаги ерларнинг асосий қисми шўрланган. Уларнинг ғуборини кетказиш учун очиқ ва ёпиқ дренажлар кўнгилдагидек тозаланиши, зовурларнинг чуқур ковланиши муҳим аҳамият касб этади. Буни кўрикдагилар яхши билишади. Аммо Сирдарё учун ўта муҳим бўлган ушбу агротехник тадбирни адо этиш ҳам қониқарсиз аҳволда.

Ҳадемай, кўп жойларда шўр ювиш бошланади. Агар коллекторлар ишламаса, зовурлар ковланмаган бўлиб, сизот сувлари оқиб кетмаса, қанчадан-қанча қилинган меҳнат зое кетиши, қатраси олтинга тенг сув исроф бўлиши мумкин. Чунки, шўри яхши ювилмаган майдондан мўл ҳосил кутиш қийин.

Агар маълумотларга назар ташлайдиган бўлсак, Мирзаобод тумани пахта тайёрлашда энг охирги ўринда эканлигини кўрамиз. Бу ерда режадаги 27,5 минг тонна ўрнига 18 ноябрга қадар атиги 17373 тонна оқ олтин териб топширилди. Шунга қарамай, биз у ерга борганимизда кузги-қишки тадбирларга зўр берилмаётганлигининг гувоҳи бўлдик.

Туманда биргина Турғун Аҳмедов номли жамоа хўжалигидагина режа уддаланибди. Шу кунлари ҳамма хўжаликлардан терилган пахта «Деҳқонобод» ширкатлар уюшмаси ҳисобига ўтказилаётган экан. Ҳоким Баҳодир Ўроловнинг айтишича, агар ҳамма бир ёқадан бош чиқариб, бир хўжаликнинг режасини бажаришга ҳисса қўшса, қўшимча тола фойдасидан уларнинг ўзлари баҳраманд бўлишаркан...

Туманда ерларни озиқлантириш, шудгорлаш, маҳаллий ўғит жамғариш ва ариқ-зовурларни тозалаш орқага сурилиб кетаётир. Фикримизнинг исботи учун «Оқолтин» жамоа хўжалиги «Мирзачўл», Т. Аҳмедов, А. Кулбеков номли ширкатлар уюшмалари, «Дўстлик» давлат хўжалигида 18 ноябрга қадар пахтадан бўшаган майдонларнинг бир гектари ҳам шудгорланмаганлигини айтишнинг ўзи кифоя.

Хуллас, Сирдарё вилоятида келгуси йил ҳосилининг мустаҳкам замини ҳисобланган кузги-қишки агротехник тадбирларни адо этиш қониқарсиз аҳволда. Агар аҳволни зудлик билан ўнглаш сари юз тутилмаса, келаси йилда ғалвир сувдан кўтарилганда яна ер чизиб қолиш мумкин. Бунга йўл қўйил бўлмайди.

Каримжон РИХСИЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

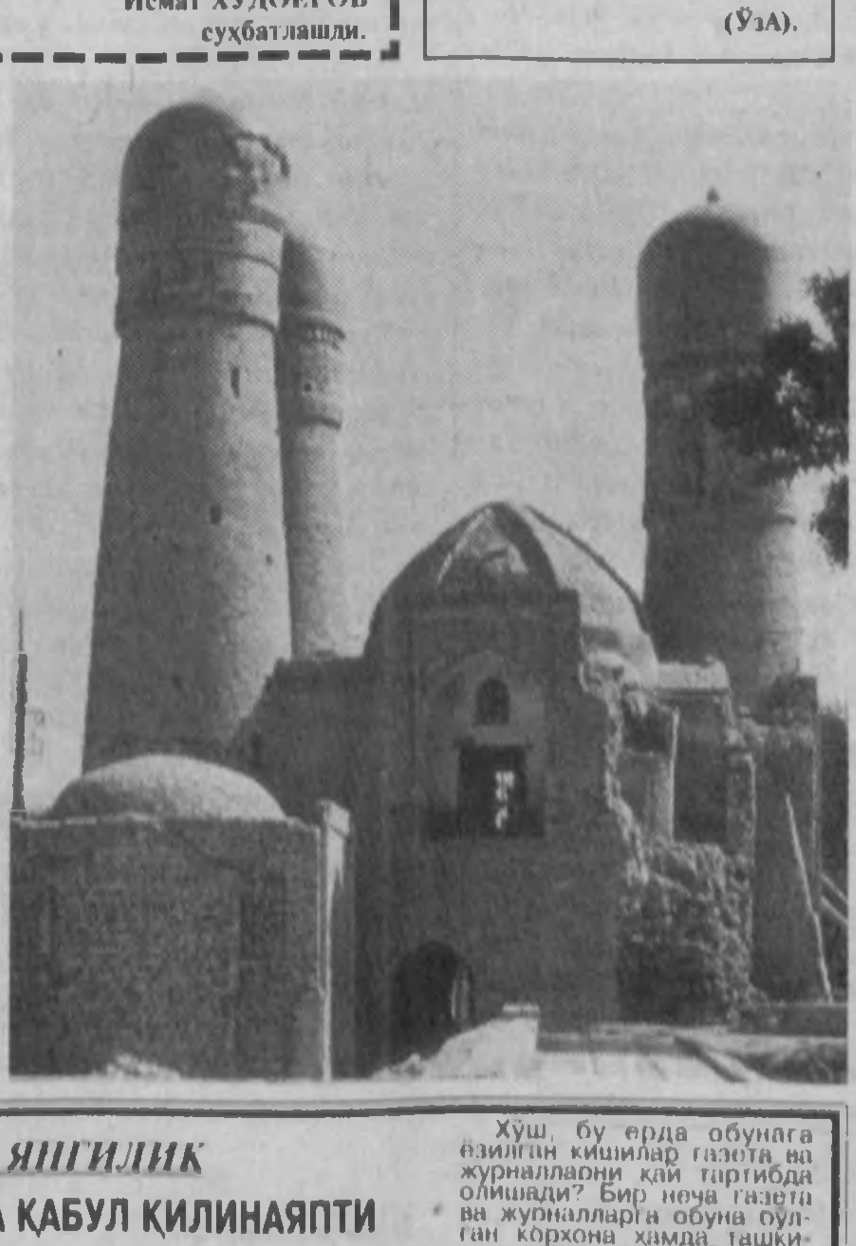

Бухорийи шариф ўзининг бетакрор тарихий обидалари билан дунёга танилган. Шу кунларда обидаларни таъмирлашга, уларни келажак авлодларга бус-бутун етказишга катта аҳамият берилаяпти. Шаҳардаги «Меъмор» кичик корхонаси бу хайрли ишда фаол қатнашмоқда. Айни кунларда ўтган аср бошларида бунёд этилган «Чор Минор» мажмуасини таъмирлаш қизғин бораётир.

Моҳир уста Азимжон Ҳайитов 43 йилдан буён обидаларни таъмирлаш билан шуғулланади.

У ҳозиргача Мавлоно Ориф деггарон, Ҳазрати Пиридастгир, Ҳазрати Имом, Ҳазрати Хўжаижаҳон, Ҳазрати Файзобод, Ҳазрати Баҳоуддин Нақшбанд мажмуаларини, Афғона чойхонасини, Туркманистон ва Тожикистондаги бир қатор тарихий обидаларни таъмирлашда қатнашган. Азимжон аканинг кўплаб шогирдлари ҳам бу хайрли ишларда фаол қатнашмоқда.

Суратда: уста, ёшлар мураббийси Азимжон Ҳайитов, «Меъмор» кичик корхонаси бошлиғи Зайниддин Шамсиев буюртмачи Бахтиёр Порсоев билан; «Чор Минор» мажмуининг умумий кўриниши.

Тоҳиржон ҲАМРОҚУЛ
олган суратлар.

ДИҚҚАТ: ЯНГИЛИК

ДЎКОНЛАРДА ОБУНА ҚАБУЛ ҚИЛИНАЯПТИ

Ўтган йили вақтли матбуот нашрлари билан савдо қилувчи дўконларнинг ходимлари уюшиб, «Матбуотчи» очиқ ҳиссадорлик жамиятини ташкил этишганди. Шу тариқа Қашқадарё вилоятида мулк шаклини ўзгартирган яна бир ташкилот вужудга келганди. Ўшандан буён ҳиссадорлар иқтисодий қийинчиликларни енгган ҳолда республикамизда, узоқ ва яқин хорижий мамлакатларда босилаётган матбуот нашрларини аҳолининг кенг табақасига етказиб беришда жонбозлик кўрсатяптилар. Улар дўконларга чиқарилаётган газета-журналлар, китоб ва идора-вий ашёларнинг туриб қолмаслигига эришиш мақсадида гавжум жойларда савдо қилмоқдалар.

«Матбуотчи» ҳиссадорлик жамиятининг бир гуруҳ ходимлари яқинда ўз дўконларида 1996 йил учун газета ва журналларга обуна қабул қилиш ташаббуси билан чиқдилар. Уларнинг бу саъй-ҳаракати республиканинг ассоциацияси томонидан маъқулланди.

Жамият раиси Турди Бурхоновнинг таъкидлашича, бугунги кунда вилоятдаги газета ва журналлар билан савдо қилувчи барча дўконларда обуна қабул қилиш йўлга қўйилган. Ходимлар эса етарли миқдорда каталоглар ва нашрларнинг обунасини расмийлаштирадиган қоғозлар билан таъминланган.

Хўш, бу ерда обунага ёзилган кишилар газета ва журналларни қай тартибда олишади? Бир неча газета ва журналларга обуна бўлган корхона ҳамда ташкилотларга уларни дўкон ходимларининг ўзлари элтиб беришади. Якка тартибда обуначиларга эса газета ва журналлар дўконларда тарқатилади. Бундай хизмат учун ходимлар обуна нархининг 3 фоизидан 5 фоизигача бўлган қисмини иш ҳақи сифатида оладилар.

Пўлат ГАДОЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

Қонун ва жамият

ЯХШИДИР АЧЧИҚ ҲАҚИҚАТ...

ГУНОҲСИЗ ГУНОҲКОР

Муҳаррам баъзида тунларни бедор ўтказади — кўзларида ёшу қалбда минг бир ғаму ҳасрат. Ҳаёт жоми фақат ғуссаю андуҳ билан тўлдирилганмикин, деб ўйлаб ҳам қолади гоҳи. Ва тезда бу ўйидан қайтади. Негаки ён-атрофида яшаётганларнинг турмуши, яшаш тарзи бутунлай бўлакча: тотув, иноқ, бир-бирларини тушунган...

Унинг ҳаётида ҳам қуёшли кунлар бўлган. Айниқса бир-биридан ширин уч фарзанди туғилган онлар, тетапоя бўлиб, илк бора «Она» деган дамлар. Ўшанда ҳамма ташвишлардан холи эди у. Эҳтимол, ушбу қувончлар соясида унча-мунча нарсалар кўзига кўринмагандир. Болаларнинг ёши улғайиб борган сари ташвишлар ҳам улканлаша бошлади. Энди хўжаликда оддий ишчи бўлиб меҳнат қилаётган Муҳаррамнинг маоши оилани тебратишга етмай қолди. Ейиш-ичишдан ташқари болаларини кийинтириши, ўйинчоқлар олиб бериши керак.

Айниқса, кичиги ҳар куни кўчадан жанжал қилиб қайтади: «Она, қўғирчоқ олиб боринг, дугонамнинг унақа қўғирчоғи бор, бунақа ўйинчоғи бор». Ҳали туғилгандан буён унга атаб ҳеч нарса харид қилгани йўқ. Онасининг эски латта-путтадан тикиб ва ясаб берган қўғирчоқлари билан андармон шўрлик. Унинг ҳам тит-пити чиқиб кетган.

Эр эса ишламайди. Илгари яхши эди, ичкилик ва жўрабозликка берилди-ю, айниди-қолди. Муҳаррамнинг ўзи кўрмагану лекин ён-атрофдагилардан эшитади — бузуқ йўлларга ҳам юрармиш. Бора-бора бу ҳам аниқланди. Энди у уйга ҳар куни ичиб келар, хотинини ва фарзандларини савалар, «Керак бўлса мен онаси ўпмаганига уйланаман», деб дағдаға қиларди. Шундай пайтда Муҳаррам кўзларида ёши билан унга илтижо этарди: «Қўйинг дадаси, қўшнилар эшитса нима дейди. Фарзандларимиз улғаяпти ахир, ишламасангиз ҳам майли, фақат уйинг куйгур шу ичкиликни ташланг».

Кейинги пайтларда уйдаги айрим матоҳлар йўқола бошлади. Олдинига чинни идишлар, сўнгра Муҳаррамнинг, ҳатто болаларининг ҳам кийим-кечаклари ном-нишонсиз кетди. Кейинчалик билса, эри ҳаммасини пуллаб кўча безори жўралари билан улфатчилик қиларкан.

Оилада уруш-жанжаллар авжига чиқди. Эрининг бебурдлиги, бақир-чақири қўшниларга ҳам аён бўлди. Турмушдан секин-секин путур кета бошлади. Қўшнилардан гоҳ ун, гоҳ гугурт, гоҳида совун сўрайвергани Муҳаррамнинг юзи чидамай қолди...

ИҚРОР

Эндиликда Муҳаррам ўзига таскин-тасалли излайди. Кунлар шу зайлда ўтиб кетаверса бўлмасмиди... Инсон бир умр ҳақоратга, хўрликка, калтакланишга кўника олармикин? Беш ойдирки у темир панжара ортида мўлтираб ўтиради, фарзандларини ўйлайди, соғинади, тушларида уларнинг кулгусини эшитади, баъзида йиғисини ҳам...

У уч кун ўзига келолмади. Фақат кўзи кўради, оёғи қимирлайди.

Уни уч кун рефлекс бошқариб турди. Ким билан учрашди, кимга нима деди — эслай олмайди. Куннинг охирига келиб эса, ақли тиниқлашди — бўлиб ўтган воқеани эслаб даҳшатга тушди ва чинқириб юборди: «Нима қилиб қўйдим?!»

Ва тўғри прокурорнинг олдига келди ҳамда «Мени қамоққа олинглар» деди.

ДУПОЯ — ҚОТИЛЛИК ҚУРОЛИ

... Минг тўққиз юз тўқсон бешинчи йилнинг 22 марти эди. Олам яшармоқда, одам ёшармоқда эди. Янги кун — Наврўз эди. Хонободни райҳон ва ялпиз ҳидлари тутган, одамлар янги кийимларини кийиб, кўчаларни тўлдириб ҳайитликка ўта бошладилар. Болаларнинг қичқириғи оламни тутган — эл фаровон, кўнгиллар сархуш, сарбаланд.

Фақат Муҳаррамгина тунд, кўнгли очилмайди — кечаси ёмон туш кўрди, охири бахайр бўлсин. Кўнглининг тундлиги фақат тушданмикин? Йўқ-йўқ. У одамларга ҳам, қўни-қўшниларга ҳам кўрингиси келмайди. Ўзи нима кийиб чиқади, болалари кўчада ҳархаша қилса нима олиб бера олади? Ой охирлашиб бораяпти — ғазна эса бўм-бўш...

Шу ўйлар билан у кунни кеч қилди. Дўконга чиқиб икки буханка нон келтирди. Уйдаги бор кўкату, мева-чевалар билан дастурхон тузади. Фарзандларини чақирди.

Яхши ният билан эрини кутди-ахир бугун Янги йилнинг биринчи куни, эридан дарак бўлмагач, ўзлари овқатланишди. Дастурхон бошида шивирлаб дуо қилдики: «Э қудратингдан, карамингни аяма Янги кундан бошлаб эримнинг кўнглига ҳам янги туйғулар солгин, арoқ билан қўшиб иймонини ҳам ютиб юбормагандир ахир, ҳеч курса, унинг дилига фарзандлар меҳрини сингдир...»

Турмуш ўртоғи Равшанбек Ҳайдаров укалари Исроил ва Мирзоҳидлар билан уйга келганида соат бирлар эди чамаси. Эри оёғида турoлмайдиган даражада маст, устига-устак отасиникидаги қўппакни ҳам етаклаб келганди. Бақириқ-чақириқдан фарзандлар уйғониб кетишди. Эр турли баҳоналар билан хотинини сўка бошлади ва дастурхондаги сўнгги буханка нонни итининг олдига ташлади. Муҳаррам: «Ўзимиз оч ўтирсагу, сиз болаларнинг ризқини итга берасизми?» деганини билади, кучли тарсакидан йиқилиб тушди. Укалари уларни бироз тинчлантиради ва ўзларини ноқулай сезиб, уйдан чиқиб кетишади.

... Дока рўмол бу сафар қуримади — баттар намланиб кетди. Эр у деди, хотин бу деди — ишқилиб, ўртада айтилмаган гап қолмади. Соат иккиларда ичкилик зўрлик қилди-эр ухлаб қолди. Муҳаррамнинг кўнгли қоп-қора, лекин нима учундир кўзларига ёш келмас, дийдаси қотиб қолганди. Уйқуси ҳам келмас, карахт эди. Ўтирди, турди, юрди — хаёлига бир нарса ўрнашиб қолганди: «Ухлаб қолсаму у туриб мени ҳам, болаларимни ҳам ўлдириб қўйса!» Секин нариги хонга кириб эрига қаради, у донг қотиб ухлаб ётарди. Балконга чиқиб пойабзалларни таъмирлашда ишлатиладиган мослама — дупояни қўлига олди ва тезда эрининг олдига қайтиб келди. Бошқасини эслай олмайди...

Орадан қанча вақт ўтган билмайди — бир вақт қараса қўллари қон, уст-боши қип-қизил. Даставвал, жасадни болалар хонасига олиб кириб кўрпа-тўшакларнинг тагига яширади. Орадан бир кун ўтгач, жасадни кечаси ўзлари яшаётган уйнинг подъездига судраб чиқариб ташлайди...

ҲУКМ, ПРОТЕСТ ВА АВФ

Хонобод шаҳар прокуратураси милиция ходимлари билан ҳамкорликда терговишларини олиб борди. Барча деталлар ипидан-игнасигача ўрганилди ва ишни шаҳар судига топширди. Шаҳар суди раиси Э. Айсаков раҳбарлигида ўтган суд мажлиси Муҳаррамхон Ҳайдаровани қасддан одам ўлдирганликда айбдор деб топиб, Ўзбекистон Республикаси ЖКсининг муайян моддасига мувофиқ, уни етти йил муддатга озодликдан маҳрум этиш ҳақида ҳукм чиқарди.

Мен мақоламга ушбу хулосадан кейин нуқта қўйишим мумкин эди, аммо биз прокуратура ходимларига берилган имтиёз, қолаверса, республикамиз Президенти фармонларининг адолатли куч-қудрати ҳақида ҳам тўхталмасдан ўтолмайман.

Жиноят Кодексидаги одилона ҳақиқат шундаки, унда инсоннинг руҳий ҳаяжонланиш ҳолатлари ҳам ҳисобга олинган. Ишни изчил ўрганган Андижон давлат медицина институти психиатрия ва тиббий-психология кафедраси суд-психологик экспертизаси ҳам ана шундай хулосага келади. Шуларни инобатга олган ҳолда мен вилоят судининг жиноий ишлар бўйича судлов ҳайъатига кассация протести киритдим.

Бундан ташқари ўша уйда яшовчи қўни-қўшнилар Хонобод шаҳар хотин-қизлар қўмитасига, хотин-қизлар қўмитаси раиси М. Юсупова эса ўз навбатида судга М. Ҳайдарованинг узоқ муддат хўрланганлиги ва қийналганлиги, қарамоғида ёш фарзандлари борлигини инобатга олиб, жазони енгиллатишни сўрашган.

Андижон вилояти суди жиноий-судлов ҳайъати ана шуларни ҳисобга олиб, одилона ажрим чиқарди. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Иккинчи жаҳон урушида фашизм устидан қозонилган ғалабанинг 50 йиллиги муносабати билан амнистия тўғрисида»ги Фармонига мувофиқ М. Ҳайдарова жазони ўташдан озод этилди.

У ўша куниёқ ўз фарзандлари бағрига қайтди.

Н. ҚУРБОНОВ,
Андижон вилояти Хонобод шаҳар прокурори.

ХАЛҚ СОҒЛИҒИ — ЮРТ БОЙЛИГИ

ЭМЛАТИШНИ УНУТМАНГ

Бу юқумли бўғма касаллиги олдини олишнинг энг ишончли воситаси

ТОШКЕНТ шаҳри ва республиканинг бошқа айрим минтақаларида ўткир юқумли бўғма касаллиги кўп тарқалганлиги муносабати билан эпидемиологик мураккаб вазият вужудга келди. Хўш, бўғма қай даражада хавфли хасталик? Унга чалинган беморлар биринчи навбатда нима қилишлари керак? Бўғманинг олдини олиш мумкинми?

Ушбу саволларга Тошкент шаҳар санитария-эпидемиология бўлими мудири Т. Спиридонова жавоб беради.

— БЎҒМА - ўткир юқумли касаллик. Уни уйғотувчи омил — токсигенли бўғма микроби бўлиб, ўзидан кучли заҳар чиқариш қобилиятига эга. Бўғма хасталиги оғир кечишининг асосий сабаби ҳам шу.

Бу касаллик инфекцияси шу хасталикка чалинган бемордан ёки токсигенли микроб ташувчи соғлом кишидан юқиши мумкин. Инфекция асосан ҳаво-томчи орқали утади. Шунингдек, бўғма касалини уйғотувчи микроб ташқи муҳитга чидамли бўлгани ва масалан, сутда, қоғоз ва бемор фойдаланадиган бошқа нарса (дастрўмол, сочиқ, ўйинчоқ)ларда узоқ муддат сақланиши боис улар орқали ҳам юқиши мумкин. Касалликнинг яширин даври икки кундан ўн кунгача, кўпинча бир ҳафта давом этади.

Бўғманинг ўзига хос белгиси ҳалқумнинг сарғиш, садаф рангли парда билан тўла ёки қисман (ҳол-ҳол шаклида) қопланишидир. Бўғмани айнан ана шу парда борлиги билан ангинадан фарқлаш мумкин бўлади. Бироқ ташхисда адашмаслик учун бўғма хасталиги тахмин қилинган ҳамма ҳолларда бактериологик таҳлил қилинади.

Ҳалқумдаги токсик бўғма хасталиги, айниқса, оғир кечади. Дастлабки соатлардаёқ беморнинг ҳарорати 39-40 даражага кўтарилиб, у ўзини лоҳас, ланж ҳис этади, қаттиқ дармонсизланади, боши оғрийди, томоғида ҳам оғриқ сезади. Ҳалқуми қизариб кетади, у деярли юмилиб қолади. Ҳатто, бўйни ҳам шишиши мумкин.

Агар вақтида чора кўрилмаса, оғир асорат ҳуруж қилиб, беморнинг ҳаётига хавф солади. Бинобарин, шуни аниқ билиш ва зинҳор унутмаслик керакки, бўғма хасталиги бошланаётгани тахмин қилинган заҳотиёқ врачга мурожаат қилиш зарур. Нима бўлишини кутиб, вақт ўтказиш мумкин эмас!

Бўғма хасталигига чалинганда вақт ҳал қилувчи аҳамият касб этади. Уни даволашнинг асосий воситаси бўғмага қарши қўлланиладиган зардобдир. У беморга қанчалик тез берилса, касалликнинг тузалиши шунчалик кафолатли бўлади. Бўғмага чалинган бемор дарҳол шифохонага ётқизилиши зарур. Чунки, бемор учун зарур бўлган муолажа усулларини уй шароитида қўллаб бўлмайди.

Хўш, қандай қилиб бўғма касалининг олдини олиш мумкин? Бунинг энг самарали чораси эмлашдир. Бола икки ойлик бўлганидан бошлаб, эмлаш тақвимига мувофиқ АКДС вакцинаси билан орадан бир ой ўтказиб уч марта эмланади. Эмлангандан сўнг орадан бир йил ўтгач, биринчи, 7 ёшида иккинчи, 16 ёшида учинчи, 26 ёшида тўртинчи ва ниҳоят, 46 ёшида охирги — бешинчи марта эмланади. Эмлаш тақвимида режали эмлаш назарда тутилган. Бироқ бундан ташқари эпидемиологик маълумотларга кўра бемор билан алоқада бўлган ва ёшига мувофиқ эмланмаган кишиларни ҳам эмлаш мумкин.

Тошкент шаҳри ва бошқа айрим минтақаларда бўғма касаллиги бўйича эпидемиологик мураккаб вазият кузатилаётган ҳозирги кунда ҳар бир фуқаро ёшига қараб, бу хавфли хасталикка қарши ўзини эмлатиши шарт ва лозимдир.

Божхона бекати

УН... ЎЗИМИЗГАЯМ КЕРАК!

Сариосиёлик Эркин Жўраев 44-51 СДМ давлат номерли машинага 20 қоп биринчи навли унни юклаб, «Қайдасан, Тожикистон!» деб чегарага яқинлашган эди, божхона назоратчиларининг қўлига тушиб қолди. Бир тонна ун амалдаги қонунларга асосан мусодара қилинди. Бу иш билан боғлиқ тафсилотларни эса Сариосиё туман прокуратураси ўрганаяпти — бирон гап чиқиб қолиши ҳам ажаб эмас.

Тожиддин РАЗЗОҚ,
«Халқ сўзи» мухбири.

АЗИЗ ВА МУҲТАРАМ ЖУРНАЛХОНЛАР!

«ХЎЖАЛИК ВА ҲУҚУҚ» — «ХОЗЯЙСТВО И ПРАВО» ЖУРНАЛИГА ОБУНА ДАВОМ ЭТМОҚДА

Бу сизнинг янги журналингиз, мустақиллик нишонаси, ҳуқуқий жамият шаклланаётган, бозор иқтисоди қарор топаётган бир даврда кўмакчингиз, хўжалик судлари, ҳуқуқ-тартибот идоралари, иқтисодчилар, тадбиркорлар, бизнесменлар, сотувчилар ва олувчилар, ишлаб чиқарувчилар ва истеъмолчилар — ҳамманинг журнали!

ОБУНА НАРХИ

Республика вилоятлари ва Қорақалпоғистонда:
Якка тартибдаги обуначилар учун:
6 ойга — 157 сўм 80 тийин
12 ойга — 315 сўм 60 тийин
Нашр индекси — 75510
Ташкилотлар учун:
6 ойга — 241 сўм 80 тийин
12 ойга — 483 сўм 60 тийин
Нашр индекси — 75511

ТОШКЕНТ ШАҲРИДА
Якка тартибдаги обуначилар учун:
6 ойга — 123 сўм 30 тийин
12 ойга — 245 сўм 60 тийин
Нашр индекси — 75510
Ташкилотлар учун:
6 ойга — 207 сўм 30 тийин
12 ойга — 414 сўм 60 тийин
Нашр индекси — 75511

«Хўжалик ва ҳуқуқ» — «Хозяйство и право» журналига обуна бўлинг! Иш ўрганасиз, ҳуқуқий билимингиз ошади, иқтисодий тафаккурингиз чархланади, бой ва бахтли бўласиз!

«МАҲАЛЛИЙСАНОАТИНВЕСТ» АКЦИЯДОРЛИК ЖАМИЯТИ ТУЗИЛДИ

Бизнинг мақсадимиз — халқ истеъмоли моллари билан бозорни тўлдириш, бозор инфраструктурасига мувофиқ равишда хизмат кўрсатиш ҳажмини кенгайтириш учун таъсисчилар ва акциядорлар маблағларидан самарали фойдаланиш, чет эл маблағларини жалб қилишдан иборат.

«Маҳаллийсаноат» корпорациясининг 36 таъсисчиси «МАҲАЛЛИЙСАНОАТИНВЕСТ»ни ташкил этган. Унинг таркибига Ўзбекистоннинг барча вилоятларида фаолият кўрсатаётган 450 корхона киради.

Айни пайтда корпорация тизимида 28 та қўшма корхона ташкил этилган. Шулардан 16 таси рақобатбардош маҳсулот ишлаб чиқармоқда. Қолганлари яқин вақт ичида тўла қувват билан маҳсулот ишлаб чиқара бошлайди.

Булар — 4 та ХХР билан, 3 та Италия билан, 3 та Туркия билан, 2 тадан Россия, Румыния, Покистон, Германия билан ҳамкорликда ташкил этилган қўшма корхоналардир. Шунингдек Англия, АҚШ, Венгрия, Жанубий Корея ва бошқа мамлакатлар фирмалари билан қўшма корхоналар тузилган.

«МАҲАЛЛИЙСАНОАТИНВЕСТ» компанияси фойда олиш, чет эл капиталини жалб қилиш, бу маблағлардан таъсисчилар манфаатини кўзлаб, ишлаб чиқариш ва тижорат фаолиятини ривожлантириш, молларни экспорт қилишни кўпайтириш, мамлакатимиз иқтисодини янгилашни чуқурлаштириш, ижтимоий-иқтисодий муаммоларни ҳал этиш, Ўзбекистон Республикаси аҳолиси фаровонлигини кўтариш учун фойдаланиш мақсадида ташкил этилган.

Биз инвесторларни кутамиз!

Чет эллик ишбилармонлар «Маҳаллийсаноатинвест» акционерлик жамияти тимсолида ишончли шерик топадилар!

Бундан бир ой илгари Олмалиқ шаҳрида эркаклар кўйлаклари тикишга ихтисослашган Ўзбекистон-Покистон қўшма корхонаси «Бўстон — Глобал ЛТД» фаолият кўрсата бошлади.

Шу йил охиригача Фарғона вилоятидаги Бағдод шаҳрида йилига 75 минг дона стул ишлаб чиқарадиган Ўзбекистон — Словения «Файз — Явор ЛТД» қўшма корхонаси ишга туширилади. 1996 йилнинг биринчи ярмида эса Наманган вилоятининг Уйчи туманида калава ишлаб чиқаришга ихтисослашган Ўзбекистон — Россия қўшма корхонаси «Наманган-Югтекс» фойдаланишга топширилади. Бу ерда йилига 900 тонна шундай қимматбаҳо маҳсулот ишлаб чиқарилади. Шу вилоятдаги Косонсой туманида эса ўзбек-турк «Касмир — Дери» қўшма корхонаси ташкил этилмоқда. Шу ерда яна йирик ўзбек-турк «Касансой-Текмен» акциядорлик корхонаси тузилмоқда. У ишга тушгач, Ўзбекистон Республикасида биринчи маротаба жунни қайта ишлаш саноати вужудга келади.

Шунингдек Ўзбекистон-Швейцария қўшма корхонаси «Соат» ва бошқа кўплаб корхоналар бунёд этиляпти.

Биз билан бирга бўлинг!

Биз — ишончли шерикларимиз!

Чет эллик инвесторлар «МАҲАЛЛИЙСАНОАТИНВЕСТ» акциядорлик жамияти уларга ўз маблағларини жойлаштириш ва яхши дивиденд олишлари учун қулай шароит яратиб беришига амин бўлишлари мумкин.

«МАҲАЛЛИЙСАНОАТИНВЕСТ» акциядорлик жамияти чет эл фирмалари билан қўшма корхоналар тузиш учун чекланмаган имкониятларга эга.

«МАҲАЛЛИЙСАНОАТИНВЕСТ» акциядорлик жамияти билан бевосита боғлиқ равишда ишлайдиган «Маҳаллийсаноатинвест» корпорацияси корхоналари асосан ўрта ва кичик корхоналар ҳисобланади. Бу уларнинг афзаллигидир. Улар бозор талабидан келиб чиққан ҳолда тезлик билан ўз маҳсулотлари турини ўзгартиришлари мумкин.

Чет эл инвесторларини жалб қилиш бизга қисқа муддатда халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқаришга мўлжалланган энг замонавий технологияни жорий этиш, бозорга рақобатбардош маҳсулотни таклиф этиш, маҳсулотларни нисбатан арзон сотишга ёрдам беради.

Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги «МАҲАЛЛИЙСАНОАТИНВЕСТ» акциядорлик жамиятини 713-рақам билан рўйхатдан ўтказган. Бу акциядорлик жамиятининг обрўси юқорилигининг далолатидир.

Биз билан бирга бўлинг!

Биз — ишончли шерикларимиз!

«МАҲАЛЛИЙСАНОАТИНВЕСТ» акциядорлик жамиятининг манзили: 700078, Тошкент ш., Мустақиллик майдони, 5-уй. Телефонлар: 39-15-35; 39-10-58.

«Ўзмевасабзавотузумсаноат» уюшмаси қошидаги «Сабзавоткор» корхонаси қишлоқ хўжалик ходимлари ва барча шахсларга юқори сифатли усти ёпиқ ва очиқ ер майдонлари учун Голландияда етиштирилган сабзавот ва картошка уруғларини таклиф этади.

МАНЗИЛИМИЗ
700015, Тошкент ш., метронинг «Ойбек» бекати, Лоҳутий к., 16 А.
Телефон: 56-27-81.
Факс: (3712) 56-56-48.
Телекс: 116158 «Ягода».

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки жамоаси халқаро банклараро муносабатлар бошқармаси бошлиғи ўринбосари Муяссар ОЛИМОВАга онаси
Мукаррамхон РАҲИМОВАнинг
вафот этганлиги муносабати билан ҳамдардлик изҳор этади.

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки жамоаси қимматбаҳо қоғозлар департаменти директори Б. Худоёровга бувиси
Кумуш ХУДОЁРОВАнинг
вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Республика «Матбаа-таъминот» улгуржи-воситачи фирмаси жамоаси фирма бош директори Н. Маъдиевага укаси
Қудратилла МАЪДИЕВнинг
бевақт вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитаси республика матбаа улгуржи-воситачи фирмаси бош директори Н. Маъдиевага укаси
Қудратилла МАЪДИЕВнинг
бевақт вафоти муносабати билан чуқур ҳамдардлик изҳор қилади.

ХАЛҚ СЎЗИ — НАРОДНОЕ СЛОВО

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси

Бош муҳаррир:
Анвар ЖЎРАБОЕВ.

БЎЛИМЛАР:
Парламент 33-57-34;
Хатлар 33-07-48;
Қишлоқ хўжалиги 36-07-94;
Иқтисодиёт 36-36-65;
Маънавият 36-35-60;
Ахборот 36-29-89;
Тунги муҳаррирлик 33-10-28.

МАНЗИЛИМИЗ:
700000, ГСП
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 19-уй.

Навбатчи муҳаррир — А. Йўлдошев.
Навбатчи — Ў. Ҳайдаволов.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 0001   Буюртма Г. — 0507.   51671 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А—2   Босишга топширилди — 21.00.

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси.   Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41.   Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди.   Босишга топшириш вақти—21.00   4 2 3 4 5 6